

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА

Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ
ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав:
здобувач 2 курсу,
спеціальності

071 Облік і оподаткування

Даніїл ПАСІЧНИК

Керівник : к.е.н., доц.

Тетяна СЛЮНІНА

Роботу допущено до захисту перед ДЕК рішенням кафедри статистики,
обліку та аудиту від «__09» листопада 2023 р., протокол №4 .

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

д.е.н., професор

Оксана НЕСТЕРЕНКО

Харків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ.....	6
1.1. Поняття та класифікація запасів.....	6
1.2. Нормативно-правова база та регламентне забезпечення щодо регулювання обліку, оподаткування і аудиту запасів	12
1.3. Макроекономічний аналіз зміни обсягів запасів на підприємствах України	17
1.4. Економічна характеристика ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат».....	24
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	32
2.1. Організація обліку запасів та його особливості на ПрАТ «ДКПК»...	32
2.2. Аналіз запасів на ПрАТ «ДКПК»	38
2.3. Відображення результатів обліку у фінансовій звітності на ПрАТ «ДКПК»	43
2.4. Використання автоматизованих бухгалтерських програм на ПрАТ «ДКПК»	47
РОЗДІЛ 3 АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НА ПРАТ «ДКПК».....	54
3.1. Аудиторська перевірка запасів та її особливості	54
3.2. Результати аудиту запасів на ПрАТ «ДКПК»	61
3.3. Шляхи вдосконалення обліку та внутрігосподарського контролю запасів на ПрАТ «ДКПК»	67
ВИСНОВОК.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

У сучасному бізнес-середовищі, що характеризується постійною динамікою та зростаючою конкуренцією, ефективне управління запасами є одним із стратегічних факторів успішного ведення бізнесу. Запаси необхідні для забезпечення стабільної роботи підприємства, запобігання перебоїв у виробництві та задоволення потреб споживачів.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена низкою ключових факторів, які впливають на успішну діяльність підприємства та створюють необхідність удосконалення процесу обліку, аналізу та аудиту запасів.

У більшості галузей бізнесу запаси є важливим ресурсом для підприємств і потребують значних інвестицій. Недооцінка або неефективне управління запасами може призвести до збитків, збільшення витрат і зниження прибутковості.

Ефективний облік та управління запасами може допомогти компаніям підтримувати необхідні запаси сировини та комплектуючих, запобігати перебоям у виробництві та забезпечувати стабільне постачання готової продукції. Це сприяє підвищенню продуктивності праці та скороченню часу виробництва, що знижує витрати та підвищує конкурентоспроможність бізнесу.

Це питання досліджували такі науковці, як Давидов Г.М., Живко З.Б., Василенко В.О., але оскільки управління запасами є одним з ключових елементів забезпечення фінансової стійкості бізнесу, ця тема потребує всебічного та подальшого розкриття.

Надлишкові запаси становлять значну частину наявних активів компанії та знижують її ліквідність, тоді як недостатня кількість запасів може призвести до перебоїв у постачанні та втрати довіри споживачів.

Управління запасами регулюється суворими нормативними вимогами до бухгалтерського обліку, звітності та аудиту. Недотримання правил і норм може призвести до фінансових санкцій та юридичних наслідків.

У сучасному глобалізованому світі конкуренція між компаніями стає все більш інтенсивною. Тому, оптимізуючи процеси обліку, аналізу та аудиту запасів, компанії можуть не тільки зберегти свої позиції на ринку, але й вийти в лідери, забезпечивши ефективне використання ресурсів.

Технологічний прогрес дозволив сучасним автоматизованим системам обліку та аналізу підвищити точність і швидкість обробки інформації, що є ключовим елементом ефективного управління запасами.

Виходячи з вище зазначеної інформації було зроблено висновок, що дослідження організації та методики обліку, аналізу та аудиту запасів на підприємствах є надзвичайно важливим та актуальним питанням, оскільки це може забезпечити ефективне використання ресурсів, підвищити конкурентоспроможність підприємств та забезпечити сталий розвиток в умовах мінливого ринкового середовища.

Метою даної дипломної роботи є дослідження організаційних аспектів обліку, аналізу та аудиту запасів на підприємствах, виявлення їх недоліків та можливостей удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити наукові підходи до визначення сутності та класифікації запасів на підприємствах.
- проаналізувати сучасні методи обліку запасів та виявити їх сильні та слабкі сторони.
- дослідити методику аналізу запасів з метою виявлення резервів економії витрат та підвищення ефективності управління запасами.
- дослідити особливості проведення аудиту запасів на підприємствах та визначити роль аудиту запасів у забезпеченні достовірності інформації про запаси.

Об'єктом дослідження є процес обліку, аналізу та аудиту запасів на підприємстві ПрАТ «ДКПК»

Предметом дослідження є методи, інструменти та практика обліку, аналізу та аудиту запасів, що використовуються на підприємствах.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження, як аналіз літературних джерел, порівняльний аналіз, статистичні методи, аналіз документів та аналіз фінансово-економічних показників.

В роботі використано наступні **методи**: метод сходження від абстрактного до конкретного, методи аналогії та аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості впровадження рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту запасів на підприємствах. Це може підвищити ефективність управління запасами, зменшити витрати, покращити фінансову стійкість та в цілому сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Апробація результатів дослідження: публікація статті у фаховому науковому виданні "Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ у Випуску № 1/2023 на тему «Впровадження новітніх інформаційних систем для управління запасами на сільськогосподарських підприємствах» у серії економічна. Стаття наведена у Додатку Е.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує шістдесят п'яти позицій, та шість додатків. Основний текст складається з сімдесяти трьох сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ

1.1. Поняття та класифікація запасів

Запаси є важливим елементом діяльності будь-якого підприємства, незалежно від його розміру або сфери діяльності. Ефективне управління запасами вимагає не лише точного обліку, але й глибокого розуміння їхнього призначення, структури та особливостей. Правильна класифікація запасів допомагає забезпечити оптимальне використання ресурсів, знизити витрати і покращити фінансові показники підприємства.

У цьому підрозділі ми ретельно розглянемо поняття та класифікацію запасів, щоб збагнути їхню роль у виробничих та комерційних процесах підприємства. При цьому буде звернута увага на важливість аналізу запасів для оптимізації збалансованості запасів, забезпечення безперебійності виробничих процесів та задоволення потреб споживачів.

Перш за все, ми розкриємо сутність запасів, їх роль у процесі виробництва та збуту, а також вплив на фінансові показники підприємства. Далі буде проведений огляд різних класифікацій запасів залежно від їх призначення, стадії обробки, способу оцінки та терміну зберігання.

З.Б. Живко визначає запаси, як ресурси підприємства, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності або перебувають у процесі виробництва для такого продажу, або утримуються для споживання у виробничому процесі чи при наданні послуг [55, с. 21].

Г.М. Давидов має думку, що запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності. [15, с. 186].

В свою чергу, Василенко В.О. надає нам наступне тлумачення: «Запаси як «резерви матеріальних ресурсів підприємства» [9].

Дослідження економічної сутності запасів як економічної категорії виявило певні розбіжності у трактуванні цього поняття науковцями. Це свідчить

про те, що пояснення сутності будь-якої економічної категорії залежить від обраного підходу до її визначення. Проте більшість науковців та економістів, розглядаючи облік запасів, беруть за основу визначення, наведене в НП(С)БО № 9.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» (далі - НП(С)БО № 9) визначає методологічні засади формування у фінансовій звітності інформації про запаси.

Відповідно до НП(С)БО № 9, запаси визначаються як активи:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством[44].

Також слід зазначити, що багато підприємств суспільного інтересу беруть за основу міжнародні стандарти обліку. Так за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку № 2 «Запаси» (далі МСБО № 2) запаси визначаються, як активи, які:

- утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- перебувають у процесі виробництва для такого продажу або
- існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [29].

Одним з постулатів побудови оптимальної організації обліку запасів є їх класифікація, яка є економічно обґрунтована. В бухгалтерському обліку згідно національних стандартів запаси мають наступну класифікацію:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб

- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за Національним положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання [44].

В економічній літературі можна відзначити багато різних класифікацій запасів. Є.В. Крикавський виділяє класифікації запасів [24]:

- за функціональним поділом:

- поточні
- гарантійні
- сезонні
- спекулятивні

- за фазовим поділом

- запаси у постачанні
- матеріали
- сировина

- покупні частини
- запаси у виробництві
- поточні біологічні активи
- малоцінні швидкозношувані предмети
- напівфабрикати

Кулаковська Л.П., Піча Ю.В., Нашкерська Г.В., Ткаченко Н.М. класифікують запаси за планом рахунків бухгалтерського обліку [27, 35, 60]:

- виробничі запаси
- поточні біологічні активи
- малоцінні швидкозношувані предмети
- напівфабрикати
- готова продукція
- продукція сільськогосподарського виробництва
- товари

Також Ткаченко Н.М виділяє запаси:

- за ступенем ліквідності
 - ліквідні
 - неліквідні
- за місцем перебування
 - у постачальників
 - у посередників
 - у виробничому процесі
 - у роздрібній торгівлі
 - в дорозі [60]

Таким чином, у літературі немає чіткої єдності у визначенні відповідних видів запасів та систематичному описі їхніх характеристик. В окремих випадках класифікаційні ознаки та одиниці перетинаються (змішуються) та враховуються окремі класифікації запасів.

Беручи до уваги класифікації, наведені в НП(С)БО № 9, та враховуючи підходи науковців, характеристики класифікації запасів можна належним чином визначити та узагальнити наступним чином:

- за функціональним поділом:
 - поточні запаси: запаси, які використовуються у повсякденних операціях підприємства.
 - гарантійні запаси: запаси, що забезпечують обслуговування гарантійних вимог клієнтів.
 - сезонні запаси: запаси, створені для забезпечення сезонних піків в попиті.
 - спекулятивні запаси: запаси, призначені для вигоди від коливань цін на ринку.
- за фазовим поділом:
 - запаси в обігу:
 - матеріали та сировина: сировина і матеріали, що використовуються в процесі виробництва.
 - покупні частини: компоненти, які використовуються для збирання продукції.
 - запаси виробництва:
 - поточні біологічні активи: наприклад, рослини або тварини для сільськогосподарського виробництва.
 - малоцінні швидкозношувані предмети: запаси, які швидко втрачають свою вартість або корисність.
 - напівфабрикати: завершені складові, які використовуються для виробництва продукції.
- за планом рахунків бухгалтерського обліку:
 - основні матеріали та сировина: сировина та матеріали для основного виробництва.
 - виробничі запаси: запаси, що включають у себе готову продукцію та напівфабрикати.

- товарні запаси: готова продукція, продукція сільськогосподарського виробництва та товари для продажу.
- за ступенем ліквідності
 - ліквідні запаси: запаси, які можна швидко перетворити в грошовий еквівалент без втрати вартості.
 - неліквідні запаси: запаси, які потребують більше часу або ускладнених процедур для конвертації в грошовий еквівалент.
- за місцем перебування
 - запаси у постачальників: запаси, які знаходяться у власності постачальників або у транзиті.
 - запаси у посередників: запаси, які перебувають у розпорядженні посередників або інших посередних структур (відповідальне зберігання, тощо).
 - запаси у виробничому процесі: запаси, використовувані безпосередньо в процесі виробництва.
 - запаси у роздрібній торгівлі: запаси, що призначені для продажу в роздріб.

Підсумовуючи, вище перелічене можна звести всі твердження до основного консенсусу. Запаси є найважливішою та найвагомішою частиною активів підприємства. У структурі витрат підприємств різних сфер діяльності запаси займають домінуючу позицію. Запаси відіграють важливу роль у визначенні результатів господарської діяльності підприємства та наданні інформації про його фінансовий стан.

Вони виступають як перехідний елемент між виробництвом та реалізацією, що робить їх стратегічно важливим ресурсом для багатьох галузей економіки.

У структурі витрат підприємств різних сфер діяльності запаси, як правильно зазначено, займають домінуючу позицію. Їх управління та оптимізація мають прямий вплив на виробничі процеси, вартість виробництва та відповідно на фінансові результати підприємства. Недоцільне управління

запасами може призвести до збільшення витрат, заморожування капіталу та зниження прибутковості діяльності.

Запаси відіграють важливу роль у визначенні результатів господарської діяльності підприємства. Оптимальний рівень запасів дозволяє забезпечити стійку роботу виробничого процесу, знизити ризики невиконання замовлень та забезпечити вчасну поставку клієнтам. З іншого боку, надмірні запаси можуть призвести до зайвих витрат на зберігання та знецінення товарів.

Також, запаси є важливим джерелом інформації про фінансовий стан підприємства. Успішне управління запасами відображається в підвищенні ефективності підприємства, а також може позитивно вплинути на кредитоспроможність та інвестиційний привабливість компанії.

Загалом, вивчення поняття та класифікації запасів допоможе підприємствам розуміти їхню вагому роль у функціонуванні та успішному розвитку. Ефективне управління запасами є однією з ключових умов забезпечення стабільності та зростання підприємства на конкурентному ринку.

1.2. Нормативно-правова база та регламентне забезпечення щодо регулювання обліку, оподаткування і аудиту запасів

Ефективне управління запасами є невід'ємним елементом будь-якого бізнесу, оскільки має значний вплив на фінансові результати, оптимізацію виробничих процесів та задоволення потреб клієнтів. Однак, зважаючи на важливість цього аспекту господарської діяльності, існують різні законодавчі та нормативні аспекти, що регулюють облік, оподаткування та аудит запасів.

У цьому підрозділі розглядається важливість нормативно-правової бази, що визначає вимоги до бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту запасів, а також регуляторна підтримка, що надається в цій сфері. Відповідні правила та стандарти надають компаніям чіткі рамки для належної практики в цих сферах, забезпечуючи надійність та достовірність фінансової звітності.

Ми розглядаємо ключові аспекти нормативної бази, включаючи національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ми детально аналізуємо, як ці стандарти впливають на облік, оцінку та відображення запасів у фінансовій звітності компаній.

Метою цього підрозділу є аналіз ключових аспектів нормативно-правової бази, що регулює контроль запасів, бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, а також стандартів і правил. Це допоможе компаніям дотримуватися норм і вимог у цих сферах, забезпечити підзвітність і достовірність даних, а також досягти оптимальних витрат і ефективності в управлінні запасами.

Розберемо детально документи, які виступають регулятором в обліку запасів.

В сучасному бізнес-середовищі, де конкуренція зростає і стандарти звітності постійно змінюються, належне дотримання нормативно-правової бази стає ключовим для забезпечення надійності та об'єктивності фінансової звітності. Норми бухгалтерського обліку, визначені Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), відіграють важливу роль у створенні єдиної системи регулювання обліку на території країни.

Ці стандарти надають підприємствам чіткі вказівки щодо того, як вести облік запасів, як оцінювати їх вартість, як враховувати податкові аспекти та забезпечувати відповідність обліку міжнародним стандартам. Використання НП(С)БО в регламентному забезпеченні дозволяє підприємствам домагатися найвищого рівня професійності в управлінні запасами та забезпечити дотримання прозорості та якості фінансової звітності, тому ми почнемо наш огляд саме з них.

НП (С) БО 1 - Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73; розкриває нам тлумачення запасів, як частини оборотних активів в Формі 1 «Звіт про фінансовий стан»:

«Активи, що призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [43].

НП (С) БО 9 «Запаси» затверджене наказом Мінфіну України від 20.10.99 р. № 246. формулюють загальні положення стосовно термінів запасів, визнання та початкової оцінки запасів, оцінки вибуття запасів, оцінки стану запасів на дату складання балансу та розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності, є основою ведення обліку запасів, для підприємств, які не використовуються МСБО [44].

МСБО №2 «Запаси» займаються регуляцією аспектів, які зв'язані з обліком запасів, по типу особливостей визнання запасів та їх оцінка при їх використанні, придбанні або іншому способі потрапляння на підприємство. Цей стандарт є основою в обліку запасів для тих суб'єктів господарювання, які вирішили вести облік за міжнародними стандартами [29].

У даному відношенні, розгляд норм та принципів, закладених в НП(С)БО, МСБО, стає необхідною передумовою для ефективного управління запасами, забезпечення точності фінансової звітності та досягнення високих стандартів корпоративної доброчесності. Розглянемо подальші нормативно-правові акти, які мають вплив на регламентування обліку запасів.

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів затверджені наказом Мінфіну від 10.01.2007 р. №2. Даний документ містить рекомендації щодо визнання та оцінки запасів, документування процесу переміщення запасів, контролю за наявністю та рухом запасів на їх зберіганні та виробництві, бухгалтерського обліку запасів, а також специфічні аспекти відображення обліку тари. [42].

Бухгалтерський облік регламентується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» , який було затверджено Верховною Радою України від 16.08.1999г. - № 996-XIV, в ньому в свою чергу є наступне трактування в ст. 391:

«Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів

і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством» [48]. Тобто запаси, як складова частина активів підприємства підлягають щорічній інвентаризації.

Інвентаризація регламентується Наказом Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. N 879 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань»: «Наявність активів при інвентаризації встановлюється шляхом обов'язкового підрахунку, зважування, обміру. Переважування, обмір, підрахунок проводяться у порядку розміщення активів у приміщенні, де вони зберігаються. Визначення ваги (обсягу) матеріалів може проводитися на основі обмірів і технічних розрахунків. Акти обмірів і розрахунки додаються до інвентаризаційних описів». [47].

Щодо аудиту в Україні, він регулюється наступними нормативно-правовими актами:

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» визначає загальні правила та принципи аудиту в Україні, а також встановлює вимоги до аудиторських організацій та аудиторів. Цей закон є основним документом, що регулює аудиторську діяльність в країні [39].

Міжнародні стандарти аудиту, які оприлюднюються Комітетом з міжнародної аудиторської практики (КМАП), також мають велике значення для аудиторів в Україні. Вони визначають стандарти і процедури проведення аудиту на міжнародному рівні [34].

Господарський кодекс України містить норми, які стосуються аудиту і фінансового контролю [14].

Ці нормативно-правові акти спільно визначають правила та процедури аудиту в Україні та забезпечують якість та надійність аудиторської діяльності в країні. Однак, важливо враховувати, що аудитори також повинні дотримуватися інших законів та нормативних актів, які можуть стосуватися конкретних галузей бізнесу чи фінансової діяльності підприємств. Наприклад, у разі аудиту

банківських установ чи інших фінансових установ, можуть діяти додаткові регуляторні вимоги, встановлені національним банком чи іншими відповідними органами.

Ототожнюючи, можна зробити висновок, що ми підтвердили свою думку, відносно того, що належне дотримання нормативно-правової бази є надзвичайно важливим аспектом для забезпечення надійності та об'єктивності фінансової звітності підприємств. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) надають підприємствам чіткі вказівки щодо обліку запасів, оцінки їх вартості, врахування податкових аспектів та забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Використання НП(С)БО в регламентному забезпеченні дозволяє підприємствам досягати найвищого рівня професіоналізму в управлінні запасами та гарантувати прозорість та якість фінансової звітності.

Стандарти, такі як НП(С)БО 2 «Баланс» і НП(С)БО 9 «Запаси», розкривають важливі положення стосовно обліку запасів, їх оцінки, інвентаризації та відображення в фінансовій звітності. Для підприємств, які керуються міжнародними стандарти, МСБО №2 «Запаси» надає важливий фреймворк для обліку запасів.

Додатково, методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів та інші нормативно-правові акти забезпечують деталізовану інструкцію з визнання та оцінки запасів, контролю їх переміщення та документування, що сприяє більш точному обліку та контролю.

Усі ці норми та принципи створюють систему регулювання обліку запасів в Україні, що є критично важливим для забезпечення прозорості, точності та високих стандартів корпоративної доброчесності в управлінні запасами та підготовці фінансової звітності. Такий підхід необхідний для підприємств у сучасному бізнес-середовищі, де вимоги до фінансової звітності постійно зростають, і дотримання нормативно-правових вимог є ключовим фактором для їх успіху та конкурентоспроможності на ринку.

1.3. Макроекономічний аналіз зміни обсягів запасів на підприємствах України

З моменту свого народження економіка та бізнес вічно перепліталися, створюючи взаємозалежну систему, де кожна дія на мікрорівні підприємства може відігравати важливу роль у макроекономічному контексті країни чи регіону. Макроекономічний аналіз, як важлива гілка фінансової аналітики, відіграє ключову роль у забезпеченні цілісності та об'єктивності обліку та аудиту.

Цей підрозділ присвячений розгляду того, чому макроекономічний аналіз є критично важливим для обліку та аудиту. Ми дослідимо, як макроекономічні зміни впливають на фінансовий стан підприємств, чому цей аналіз стає ключовим фактором у попередженні ризиків, плануванні та стратегічному прийнятті рішень, а також як він використовується для аудиту та забезпечення внутрішнього контролю.

Розглядаючи взаємозв'язок між макроекономічною ситуацією та фінансовою діяльністю підприємств, ми розкриємо, як аналіз національного чи регіонального економічного контексту стає необхідністю для забезпечення точності та достовірності облікової інформації, а також як він сприяє збереженню стабільності та вдалим стратегічним рішенням на всіх рівнях бізнесу.

Вивчення зміни запасів на підприємствах України з погляду макроекономічного аналізу є ключовою складовою ефективного фінансового та економічного планування, а також важливим інструментом для визначення стійкості та конкурентоспроможності національної економіки. Запаси, як активи підприємств, відіграють значущу роль у функціонуванні бізнесу та можуть суттєво впливати на загальний економічний ландшафт країни.

Макроекономічний аналіз зміни запасів надає можливість отримати глибше розуміння економічних процесів, що відбуваються на рівні країни в цілому. Зміни в рівні запасів вказують на динаміку виробництва, споживчої

активності та інвестиційного клімату. Це допомагає економічним аналітикам, урядовим органам та інвесторам оцінити, як розвивається економіка та які можливості або ризики виникають на ринку.

З іншого боку, макроекономічний аналіз запасів дає змогу визначити фактори, які впливають на ефективне управління запасами на підприємствах. Він допомагає виявити тенденції в розміщенні запасів, їх відношенні до оборотних коштів, а також співвідношення між різними видами запасів (сировина, готова продукція, товари в обігу). Це, в свою чергу, може стати підставою для оптимізації стратегій управління запасами на рівні окремих підприємств.

Таким чином, макроекономічний аналіз зміни запасів є необхідним інструментом для вивчення не тільки економічної стабільності та конкурентоспроможності України, але і для підтримки оптимальних стратегій управління запасами на рівні підприємств. Він відкриває можливості для вдосконалення рішень на рівні бізнесу та сприяє зміцненню позицій країни на глобальному економічному ринку. В табл. 1.1 представлено дані щодо зміни запасів товарів та послуг у 2012-2020 роках.

Таблиця 1.1 - Зміна запасів товарів та послуг у 2012-2020 роках

Показник	Роки								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Зміна запасів товарів та послуг усього, млрд. грн	52,89	39,61	109,99	195,32	189,99	247,38	265,86	86,82	170,90
Зміна запасів незавершеного виробництва, млрд. грн	11,34	5,18	8,93	22,80	21,94	34,42	36,61	26,10	14,60
Зміна запасів готової продукції, млрд. грн	3,81	7,22	26,10	22,61	46,20	58,56	60,18	27,54	48,61
Зміна запасів товарів та послуг для перепродажу, млрд. грн	23,71	4,74	46,53	92,33	61,03	73,11	93,82	7,60	39,96
Інша зміна запасів, млрд. грн	14,04	22,46	28,43	57,59	60,82	81,30	75,25	25,58	67,73

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

Як можна спостерігати з табл. 1.1 до 2019 року спостерігалась тенденція к зростанню зміни запасів товарів та послуг. В 2019 році відбувся значний спад, який може бути обумовлений безліччю факторів, таких як:

Економічна нестабільність: У 2019 році Україна переживала економічну нестабільність, включаючи високу інфляцію та зміни валютних курсів. Це могло призвести до зниження довіри підприємств до економічних умов, і вони можуть були обмежити збільшення запасів, побоюючись збитків від змін цін.

Зміни в попиті та попит на ринку: Зміни в попиті на товари і послуги також можуть вплинути на зміну запасів. Якщо попит впав, підприємства можуть зменшити виробництво та запаси, щоб уникнути надмірного запасання, особливо в умовах нестабільності ринку.

Зовнішні фактори: Міжнародна ситуація та геополітичні події можуть вплинути на зовнішню торгівлю та зміну запасів готової продукції. Зміни у міжнародних ринкових умовах, включаючи санкції і торгові конфлікти, можуть вплинути на обсяги експорту і імпорту. На рис. 1.1 наведено індекси ризиків та невизначеностей.

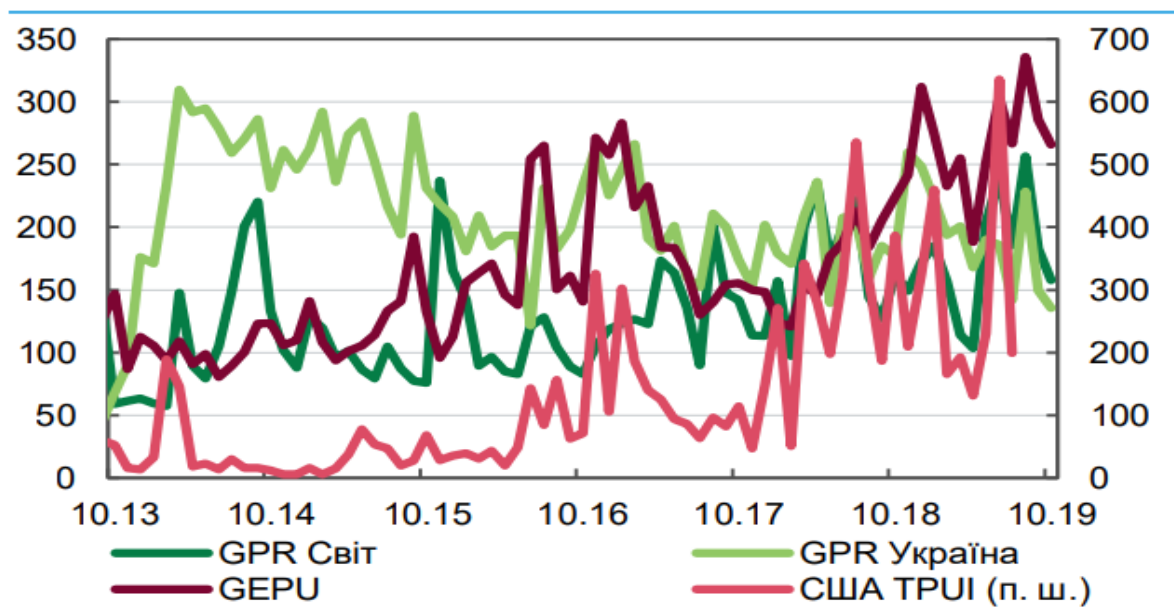

Рисунок 1.1 – Індекс геополітичних ризиків (GPR), індекс непевності світової економічної політики (GEPU) та індекс непевності торговельної політики (TPUI) США.

Джерело: Звіт про фінансову стабільність 2019 року [20].

З даних представлених на рисунку 1.1 можна побачити, що індекс непевності світової економічної політики (GEPU) перебуває поблизу .максимальних значень за час спостережень з 1997 року, це обумовлено ескалацією торговельного протистояння США з Китаєм, а також «Брекзитом», який був непередбачуваним, та загрожував фінансовому сектору ЄС і стабільності Британії.

Монетарна політика і ставки: Зміни в монетарній політиці і процентних ставках можуть вплинути на витрати підприємств на фінансування запасів. Високі процентні ставки можуть збільшити витрати на обслуговування запасів і спонукати підприємства до їхнього зменшення [18].

Проаналізувавши можливі фактори, для більшої наочності схематично дані з табл. 1.1 представлено на рис. 1.2.

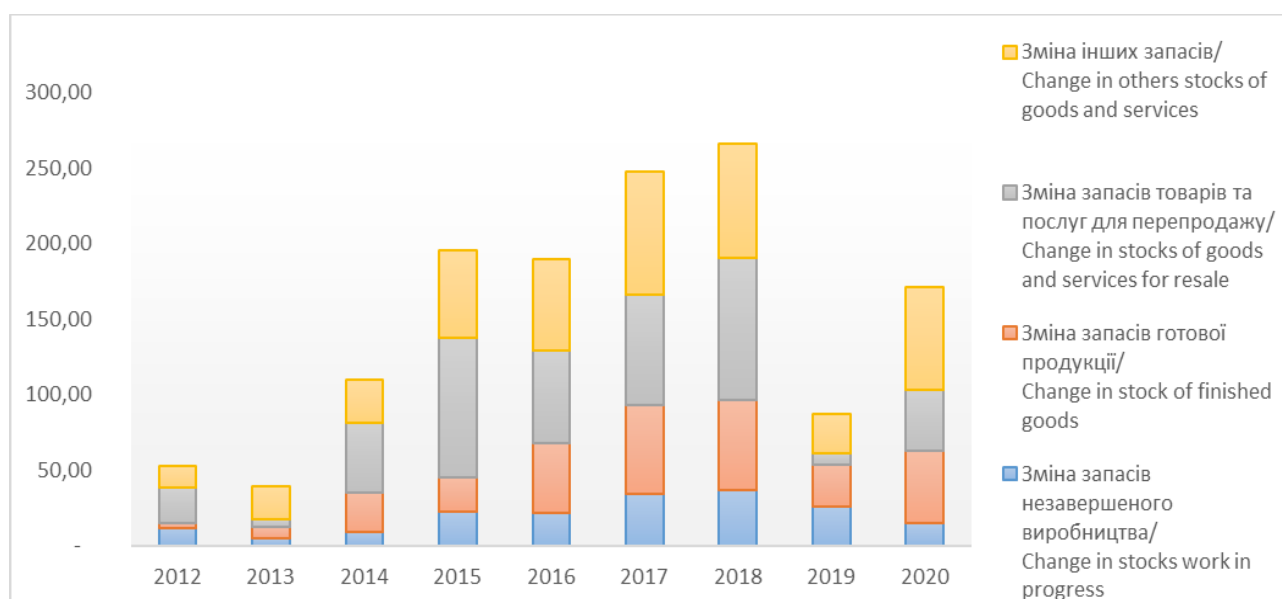

Рисунок 1.2 – Зміна запасів товарів та послуг у 2012-2020 роках, млрд. грн

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

З рис. 1.2 видно, наскільки в 2019 році відбулось суттєве зниження в порівнянні до попередніх років.

Зниження зміни запасів товарів та послуг у 2019 році було досить суттєвим і мало важливий вплив на економічну ситуацію України. Зміна запасів товарів та послуг є однією з компонентів ВВП, який відображає обсяги виробництва та

споживання. Суттєве зниження цього показника свідчить про те, що у виробництві та витратах підприємств сталася значуща динаміка, яка може мати вплив на економічний розвиток країни.

Для подальшого більш глибокого розуміння, що відбувалось зі зміною запасів, слід розглянути структуру, темпи росту та приросту цього показника.

Почнемо з структури, аналіз структури економічних показників є важливим інструментом для отримання більш глибокого розуміння економічних процесів та явищ. Вивчення структури дозволяє розкрити деталі і внутрішні залежності, які можуть залишитися непоміченими при загальному аналізі числових значень, і допоможе розкрити тенденції і залежності, провести якісний моніторинг змін. Для зручності аналізу дані, щодо структури зміни запасів товарів та послуг наведені в табл. 1.2

Таблиця 1.2 – Структура зміни запасів товарів та послуг у 2012-2020 роках

Роки	Зміна запасів незавершеного виробництва	Зміна запасів готової продукції	Зміна запасів товарів та послуг для перепродажу	Зміна інших запасів товарів та послуг
2012	21%	7%	45%	27%
2013	13%	18%	12%	57%
2014	8%	24%	42%	26%
2015	12%	12%	47%	29%
2016	12%	24%	32%	32%
2017	14%	24%	30%	33%
2018	14%	23%	35%	28%
2019	30%	32%	9%	29%
2020	9%	28%	23%	40%

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

З табл. 1.2 видно, що структура зміни запасів зазнає значущих змін з року в рік. Наприклад, у 2012 році найбільший внесок вносили запаси товарів та послуг для перепродажу (45%), тоді як у 2019 році цей показник впав до 9%. Ці зміни свідчать про динаміку економічних умов та бізнес-практик. Детальніше зміни структури по категоріях представлені в табл. 1.3.

Протягом більшості років незавершене виробництво та готова продукція мали значущий внесок у структуру зміни запасів. Ці категорії можуть бути ключовими для виробничого сектору.

Категорія «Зміна інших запасів товарів та послуг» також варіюється з року в рік і може включати різноманітні види запасів, які не віднесені до попередніх категорій. Роки зі значущими змінами: 2019 та 2020 роки виділяються як роки із значущими змінами у структурі зміни запасів. У 2019 році значення зміни запасів незавершеного виробництва та готової продукції зросли значно, в той час як у 2020 році зростання структури відбувалося в категорії зміни інших запасів товарів та послуг.

Таблиця 1.3 – Зміна структури зміни запасів товарів та послуг у 2013-2020 роках

Роки	Незавершене виробництво	Готова продукція	Для перепродажу	Інше
2013	-8%	11%	-33%	30%
2014	-5%	5%	30%	-31%
2015	4%	-12%	5%	4%
2016	0%	13%	-15%	3%
2017	2%	-1%	-3%	1%
2018	0%	-1%	6%	-5%
2019	16%	9%	-27%	1%
2020	-22%	-3%	15%	10%

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

Табл. 1.3 відображає значущі коливання в розподілі зміни запасів між категоріями протягом років. Наприклад, в 2013 році незавершене виробництво зменшило свою вагу на 8%, тоді як готова продукція збільшила свою вагу на 11%. Деякі роки відзначаються зворотними змінами в розподілі. Наприклад, у 2014 році незавершене виробництво та готова продукція зменшили свою вагу, а категорія «Для перепродажу» збільшила її. Деякі роки характеризуються відносною стабільністю в розподілі, де показники зміни незавершеного виробництва та готової продукції залишаються приблизно на одному рівні. Зміни

у 2019 і 2020 роках: 2019 і 2020 роки відзначаються великими змінами у розподілі зміни запасів. Незавершене виробництво значно збільшило свою вагу, тоді як категорія «Для перепродажу» відчутно зменшила свою вагу.

Щодо темпів росту та приросту, аналіз темпів росту або приросту економічних показників є ключовим для розуміння та оцінки стану економіки та бізнес-процесів. Дані щодо темпів росту ланцюгових і базисних наведені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Темпи росту зміни запасів товарів та послуг у 2012-2020 роках

Показник \ Роки	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Темп росту базисний:									
Зміна запасів товарів та послуг усього	1,00	0,75	2,08	3,69	3,59	4,68	5,03	1,64	3,23
Зміна запасів незавершеного виробництва	1,00	0,46	0,79	2,01	1,94	3,04	3,23	2,30	1,29
Зміна запасів готової продукції	1,00	1,90	6,85	5,94	12,13	15,37	15,80	7,23	12,76
Зміна запасів товарів та послуг для перепродажу	1,00	0,20	1,96	3,89	2,57	3,08	3,96	0,32	1,69
Зміна інших запасів товарів та послуг	1,00	1,60	2,02	4,10	4,33	5,79	5,36	1,82	4,82
Темп росту ланцюговий									
Зміна запасів товарів та послуг усього	-	0,75	2,78	1,78	0,97	1,30	1,07	0,33	1,97
Зміна запасів незавершеного виробництва	-	0,46	1,73	2,55	0,96	1,57	1,06	0,71	0,56
Зміна запасів готової продукції	-	1,90	3,61	0,87	2,04	1,27	1,03	0,46	1,76
Зміна запасів товарів та послуг для перепродажу	-	0,20	9,81	1,98	0,66	1,20	1,28	0,08	5,26
Зміна інших запасів товарів та послуг	-	1,60	1,27	2,03	1,06	1,34	0,93	0,34	2,65

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

Проаналізувавши дані з табл. 1.4, слід відзначити найбільші зміни. Найбільший ланцюговий темп приросту по всій сукупності припадає на 2014 рік

і складає 2,78 в більшій мірі за рахунок зміни запасів товарів та послуг для перепродажу, в цій категорії темп росту ланцюговий склав – 9.81. Щодо базисного показника темпу росту – найбільший ріст відносно 2012 року був в 2018 році і складав – 5.03. Слід зазначити, що в порівнянні до 2012 року найбільше зросла категорія зміна запасів готової продукції – 15,80, 12 76 в 2018 році та навіть після суттєвого спаду в 2019 році в 2020 відповідно, що свідчить про зростання власного виробництва в країні.

Підсумовуючи, можемо відзначити, що макроекономічний аналіз обсягів зміни запасів є ключовим елементом в оцінці економічного стану країни. Він дозволяє розглядати динаміку запасів у всій економіці та в окремих галузях, ідентифікувати тенденції змін, а також оцінювати вплив цих змін на загальну економічну ситуацію. Важливою частиною аналізу є вивчення структури зміни запасів та темпів їх росту, що надає додаткові аспекти для прийняття стратегічних рішень. Розуміючи та усвідомлюючи, що відбувалось з економікою в цілому, можна переходити до економічної характеристики досліджуваного підприємства.

1.4. Економічна характеристика ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Господарська діяльність ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» (далі ДКПК) є надання послуг з переробки давальницької сировини (кукурудзи) та виробництво крохмалю і патоки з власної сировини. Основною продукцією Емітента є кукурудзяний крохмаль, меляса та суха клейковина. Перспективи виробництва цих продуктів визначаються потенціалом майбутнього розширення їх використання в харчовій, целюлозно-паперовій, фармацевтичній, текстильній та інших галузях промисловості. В Україні основним споживачем крохмалепродуктів залишається харчова промисловість [19].

Дохід від надання послуг з переробки становить 93% чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Обсяг реалізованої крохмале-патокової продукції, виробленої з власної сировини, склав 10,4 тис. тонн (10,5% від обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)).

Діяльність підприємства протягом звітного періоду не зазнала впливу сезонних коливань.

Компанія наражається на ринковий ризик (через незначну залежність від цін на сировину при виробництві крохмалю та інших продуктів переробки), кредитний ризик (через форвардні продажі продукції та інші операції з постачальниками), ризик ліквідності (через необхідність виконання фінансових зобов'язань), валютний ризик (через здійснення розрахунків із зовнішніми контрагентами в іноземній валюті). Керівництво Емітента контролює процеси управління цими ризиками[3].

Ринок крохмалепродуктів включає сиропи, крохмаль-сирець (природного походження) та модифікований крохмаль. Попит на модифіковані крохмалі зростає, головним чином завдяки їх стійкості до різних температурних умов і тривалому терміну зберігання. На українському ринку представлено кілька основних видів крохмалю, зокрема кукурудзяний, картопляний, пшеничний та маніоковий. Два види крохмалю, кукурудзяний та картопляний, виробляються в Україні, а решта імпортується.

Протягом 2022 року лідером на українському ринку кукурудзяного крохмалю була компанія «ДКПК», на частку якої припадало понад 90% загального обсягу виробництва. Інші виробники мали незначні частки ринку.

Фінансова звітність підприємства представлена наступними формами звітності:

Форма №1 Звіт про фінансовий стан;

Форма №2 Звіт про фінансові результати [16];

Форма №3 Звіт про рух грошових коштів;

Форма №4 Звіт про рух власного капіталу [17];

Форма №5 Примітки до фінансової звітності [18].

На основі фінансової звітності підприємства нами було проаналізовано показники підприємства, проведено аналіз майнового стану, ліквідності, тощо.

Зазначені аналізи є важливими інструментами фінансового аналізу, призначеними для глибокого дослідження фінансового стану підприємства та оцінки його фінансової витривалості та результативності.

Аналіз майнового стану - націлений на систематичне вивчення структури майна підприємства та обсягів зобов'язань. Він спрямований на визначення фінансової позиції підприємства, відображаючи загальний рівень його активів та зобов'язань. Цей аналіз сприяє оцінці ступеня фінансового забезпечення підприємства та його здатності погасити зобов'язання. Показники майнового стану підприємства «ДКПК» відображено в табл. 1.5

Таблиця 1.5 – Аналіз майнового стану підприємства ПрАТ
«Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Показник	Формула розрахунку	Значення на 31.12.2021	Значення на 31.12.2022	Норматив
Коефіцієнт зносу основних засобів	$1012 \text{ р.} / 1011 \text{ р.} \cdot \frac{К_{зн}}{О_{зн}}$ де $З_{н}$ - сума зносу основних засобів; $О_{зн}$ - первісна вартість основних засобів.	0,299	0,327	Зменшення
Коефіцієнт оновлення основних засобів	Надійшло $ОЗ$ / 1011 р. на кінець періоду.	0,235	0,110	Зменшення
Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуло $ОЗ$ / 1011 р. на початок періоду.	0,158	0,036	< коефіцієнта оновлення основних засобів

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

Згідно результатів наведених у табл.1.5 можна зазначити, що аналіз майнового стану показав, що первісна вартість основних засобів зростає меншими темпами ніж знос, що в свою чергу, означає, що оновлення основних засобів не перевищує знос.

Розглянемо аналіз ліквідності, який націлюється на оцінку здатності підприємства виконувати поточні фінансові зобов'язання. Він оцінює співвідношення поточних активів, що можуть бути швидко конвертовані в готівку або еквіваленти готівки, до поточних зобов'язань, які мають бути виконані в майбутньому. Цей аналіз сприяє визначенню ступеня ліквідності підприємства.

Показники ліквідності підприємства «ДКПК» відображено в табл. 1.6

Таблиця 1.6 – Аналіз ліквідності підприємства ПрАТ ««Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Показник	Формула розрахунку	Значення на 31.12.2021	Значення на 31.12.2022	Норматив
Коефіцієнт покриття	$1300 \text{ р.} / (1650 \text{ р.} + 1690 \text{ р.})$	6,539	3,643	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$(1160 \text{ р.} + 1165 \text{ р.} + 1125 \text{ р.} + 1130 \text{ р.} + 1135 \text{ р.} + 1155 \text{ р.} + 1190 \text{ р.}) / (1615 \text{ р.} + 1620 \text{ р.} + 1630 \text{ р.} + 1635 \text{ р.} + 1660 \text{ р.} + 1690 \text{ р.})$	0,176	0,152	0,6 - 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$(1160 \text{ р.} + 1165 \text{ р.}) / (1615 \text{ р.} + 1620 \text{ р.} + 1630 \text{ р.} + 1635 \text{ р.} + 1125 \text{ р.} + 1130 \text{ р.} + 1135 \text{ р.} + 1155 \text{ р.} + 1190 \text{ р.})$	0,0005	0,0003	>0 збільшення
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	$1195 \text{ р.} - 1695 \text{ р.}$	-1669036	-1742540	>0

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

Відповідно до даних табл. 1.6 аналіз ліквідності надав нам розуміння, що Компанія може в цілому виплатити свої зобов'язання з обсягів активів, але оборотних активів недостатньо для покриття поточних зобов'язань.

Щодо аналізу платоспроможності (фінансової стійкості), він оцінює здатність компанії витримувати фінансові труднощі та продовжувати свою діяльність. Він враховує рівень заборгованості, здатність компанії заробляти

прибуток та зберігати достатньо власного капіталу. Показники фінансової стійкості підприємства «ДКПК» відображено в табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства ПрАТ ««Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Показник	Формула розрахунку	Значення на 31.12.2021	Значення на 31.12.2022	Норматив
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	1495 р. / 1900 р.	0,180	0,179	>0.5
Коефіцієнт фінансування	(1495 р. + 1595 р.) / 1900 р.	0,187	0,184	<1 зменшення
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(1195 р. - 1695 р.) / 1195 р.	-2,215	-2,175	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(1195 р. - 1695 р.) / 1495 р.	-3,110	-3,118	>0 збільшення

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

Проаналізувавши табл. 1.7, можна зазначити, що аналіз платоспроможності вказує на певну стабільність у фінансовому стані підприємства, але може бути звернена увага до зниження коефіцієнта фінансування та негативних значень коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами. Підприємству слід ретельно аналізувати та оптимізувати свою структуру фінансування та оборотних активів для підтримки фінансової стійкості.

Аналіз ділової активності допомагає оцінити ефективність управління підприємством, зокрема, як ефективно використовуються активи. Він включає такі показники, як оборотність активів, чистий оборотний капітал та інші. Показники ділової активності підприємства «ДКПК» відображено в табл. 1.8.

Таблиця 1.8 – Аналіз ділової активності підприємства ПрАТ
«Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Показник	Формула розрахунку	Значення на 31.12.2021	Значення на 31.12.2022	Норматив
Коефіцієнт оборотності активів	2000 р. / Сер. 1300 р.	0,212	0,239	збільшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2000 р. / Сер. (1695 р. - 1600 р. - 1610 р.)	0,527	0,588	збільшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2000 р. / Сер. (1125 р. + 1130 р. + 1135 р. + 1155 р.)	11,430	8,353	збільшення
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	365 / 2000 р. / Сер. (1125 р. + 1130 р. + 1135 р. + 1155 р.)	31,934	43,696	Зменшення
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	365 / 2000 р. / Сер. (1695 р. - 1600 р. - 1610 р.)	692,931	621,033	Зменшення
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	2000 р. / Сер. 1100 р.	4,223	3,556	Зменшення
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	2000 р. / Сер. 1010 р.	0,565	0,642	збільшення
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2000 р. / Сер. 1495 р.	2,233	2,664	збільшення

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

Аналіз ділової активності з табл.1.8 показує, що багато коефіцієнтів мають позитивну тенденцію, вони вказують на покращення фінансової ефективності та оптимізацію операцій. Однак важливо тримати під контролем ризику, що можуть виникнути зі змінами в операційних процесах та фінансових потоках, і ретельно аналізувати вплив цих змін на загальний фінансовий стан підприємства.

Аналіз рентабельності визначає, наскільки прибутковою є діяльність компанії. Він допомагає визначити, чи вдається компанії заробляти достатньо прибутку від своєї діяльності та які групи доходів чи види діяльності є найбільш

прибутковими. Показники рентабельності підприємства «ДКПК» відображено в табл. 1.9.

Таблиця 1.9 – Аналіз рентабельності підприємства ПрАТ ««Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Показник	Формула розрахунку	Значення на 31.12.2021	Значення на 31.12.2022	Норматив
Коефіцієнт рентабельності активів	$2350 \text{ р.} * 100 / 1300 \text{ р.}$	-0,657	0,713	>0 збільшення
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$2350 \text{ р.} * 100 / \text{Сер. } 1495 \text{ р.}$	-3,582	4,060	>0 збільшення
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$2350 \text{ р.} / 2000 \text{ р.}$	-0,016	0,015	>0 збільшення
Коефіцієнт рентабельності продукції	$2190 \text{ р.} * 100 / 2000 \text{ р.}$	-1,773	1,855	>0 зменшення

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

Табл. 1.9 дає змогу подивитись на результати аналізу рентабельності, який демонструє покращення, вказує на позитивні зміни в фінансовому стані підприємства протягом року 2022. Важливо продовжувати спостерігати ці показники та ретельно аналізувати фактори, що впливають на їхні зміни, для забезпечення стійкості та ефективності діяльності підприємства в майбутньому.

Ототожнюючи, на основі проведеного аналізу фінансового стану та діяльності ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» (ДКПК) можна зробити наступні висновки:

Підприємство має стабільну ліквідність та фінансову стійкість, при цьому основна частина доходів отримується від надання послуг з переробки. Це свідчить про важливий внесок цієї діяльності у фінансовий стан підприємства та говорить про його спроможність погасити зобов'язання.

У 2022 році спостерігається покращення рентабельності підприємства в порівнянні з 2021 роком. Це позитивний сигнал, який вказує на збільшення прибутковості та результативності діяльності ДКПК.

Ринкова позиція: ДКПК є лідером на українському ринку кукурудзяного крохмалю, забезпечуючи понад 90% виробництва цієї продукції. Це дозволяє підприємству мати значний вплив на ринок та гарантує йому стабільний попит на свою продукцію.

Підприємство визнає наявність ризиків, таких як ринковий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності та валютний ризик. Однак керівництво ДКПК заявляє про контроль над процесами управління цими ризиками, що сприяє зменшенню їхнього впливу на фінансовий стан підприємства.

Загальним висновком є той факт, що ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» є стабільним підприємством з відносно непоганими фінансовими показниками. Із збільшенням попиту на модифіковані крохмалі та здатністю підприємства до покращення рентабельності, воно має потенціал для подальшого росту та розвитку на ринку.

Згідно з проведеним аналізом фінансового стану та діяльності ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат», можна зазначити, що підприємству слід звернути особливу увагу на облік запасів:

ДКПК стикається з ринковим ризиком через незначну залежність від цін на сировину при виробництві крохмалю та інших продуктів переробки. Недостатній облік запасів може призвести до негативного впливу цінових коливань на фінансовий результат підприємства.

Облік запасів є важливою частиною управління ліквідністю та оптимізацією робочого капіталу підприємства. Відправлення запасів може впливати на готівковий оборот та доступність коштів для ведення бізнесу.

З урахуванням вищевказаних факторів, а також з метою оптимізації виробничих процесів, зниження ризиків та забезпечення фінансової стійкості, облік запасів на підприємстві ДКПК є ключовою складовою ефективного управління. Необхідно вдосконалити систему обліку, вести контроль за обсягами та вартістю запасів, а також враховувати динаміку цін на сировину для забезпечення успішного функціонування та розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

2.1. Організація обліку запасів та його особливості на ПрАТ «ДКПК»

Організація обліку запасів є важливою складовою фінансового управління будь-якого підприємства. Це особливо актуально для ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат», оскільки підприємство спеціалізується на виробництві крохмалю, меляси та сухої клейковини, де запаси є значними об'єктами активів.

Організація обліку запасів на ПрАТ «ДКПК» є важливою не лише для забезпечення достовірності фінансової звітності, але й для оптимізації виробничих процесів, зменшення ризиків та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Детальне розглядання цього питання дозволить нам зрозуміти, як саме облік запасів впливає на фінансовий стан та результативність ПрАТ «ДКПК», та визначити можливі шляхи його оптимізації та вдосконалення.

Компанія «ДКПК» веде облік за міжнародними стандартами.

Організація обліку запасів на ПрАТ «ДКПК» включає в себе реєстрацію, контроль та аналіз обсягів і вартості запасів сировини, напівфабрикатів та готової продукції.

Відповідно до МСБО 2 «Запаси», запаси визнаються активом, якщо вони

- утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- перебувають у процесі виробництва для такого продажу або
- існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [29].

Для цілей бухгалтерського обліку всі запаси підприємства поділяються на такі класифікаційні групи:

- сировина, матеріали, комплектуючі вироби та інші цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, загальновиробничих та адміністративних потреб;

- паливо - бензин, газ, нафта тощо

- незавершене виробництво - продукція, що не пройшла всіх стадій технічної обробки або технічного контролю.

- готова продукція - продукція, призначена для продажу, яка вироблена підприємством і відповідає технічним та якісним характеристикам;

- напівфабрикати – продукція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування.

- товари - це матеріальні активи, придбані підприємством для перепродажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) використовуються протягом одного року або нормального операційного циклу, якщо він довший за рік;

- будівельні матеріали, які призначені для капітального будівництва на підприємстві;

- запасні частини – складова частина виробу, що може бути використана для заміни частини виробу, що перебувала в експлуатації.

- інші матеріали – запаси, які не потрапили в вищеназвані категорії [7].

Одиницею бухгалтерського обліку запасів на «ДКПК» є їх найменування або однорідна група (вид). Придбані (отримані) або виготовлені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат

- суми, сплачені постачальникам за договорами

(за винятком непрямих податків)

- сума ввізного мита

- суми непрямих податків, пов'язаних з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству/організації;
- транспортно-заготівельні витрати (витрати на заготівлю запасів, сплату зборів за навантаження і розвантаження, транспортування запасів до місця використання будь-яким видом транспорту, включаючи витрати на страхування ризиків транспортування запасів);
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням, утриманням та використанням запасів.

Первісною вартістю запасів, які є внеском до статутного капіталу підприємства, визнається справедлива вартість, погоджена засновниками (учасниками) підприємства.

Первісною вартістю запасів, виготовлених власними силами, є виробнича собівартість, яка визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [43].

Первісна вартість одиниці запасів, придбаних в результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів входить до складу витрат звітного періоду. Первісною вартістю запасів, що придбані в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів [45]. Під подібними активами розуміють активи, що мають однакове функціональне призначення та однакову справедливу вартість. Неподібні активи, натомість, це ті, які мають різну справедливу вартість і (або) відмінне функціональне призначення [7]. Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку №2, запаси не включаються до первісної вартості запасів, а визнаються витратами того періоду, в якому вони були понесені (визначені):

- понаднормові відходи матеріалів, витрати на оплату праці або інші виробничі витрати;

- витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для підготовки до наступного етапу виробництва;
- адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведенням у теперішній стан; та
- витрати на продаж [29].

Рух запасів на підприємстві регулюється Положенням «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [46].

Надходження та оприбуткування матеріалів на ПрАТ «ДКПК» документується накладними на підставі розрахункових та супровідних документів постачальника на відповідному складі. До них відносяться видаткові накладні, податкові накладні, товаротранспортні накладні (приклад заповнення наведено в Додатку А) та рахунки-фактури (приклад заповнення наведено в Додатку Б).

Матеріали, що надходять на склад, ретельно перевіряються менеджером по роботі з матеріалами на предмет фактичної наявності, щоб визначити, чи відповідає їхня якість та асортимент зазначеним у супровідній документації. Якщо розбіжностей немає, виписується накладна для внутрішнього використання.

Якщо є розбіжності з даними в супровідних документах постачальника або якщо матеріал надійшов без платіжних документів, формується зустрічна накладна або акт приймання.

При отриманні вантажу на залізничній станції експедитор зобов'язаний перевірити, чи відповідає кількість одиниць і показники вантажу тим, що вказані в супровідних документах. Якщо вантаж прибув у придатному для використання вагоні без ознак поломки, експедитор повинен перевірити вагу і стан отриманого матеріалу на місці.

Якщо під час приймання вантажу будуть виявлені розбіжності в даних, зазначених у транспортних документах, або цілісність вантажу (зірвані або пошкоджені пломби), буде складено комерційний акт. Ці документи є підставою для пред'явлення претензії про відшкодування збитків залізниці.

Щодня завідувач складу фіксує рух запасів у картці складського обліку матеріалів. Картка обліку складських матеріалів є основним документом, що постійно знаходиться у відділі постачання і відображає стан запасів на аналітичних рахунках (приклад заповнення представлено в Додатку В). Кожен новий вид або клас запасів вимагає відкриття нової картки, яка містить назву, одиницю виміру, ціну та номер інвойсу.

Завідувач складу регулярно представляє основні (супровідні) документи в бухгалтерію по мірі накопичення кожного виду запасу. Видача матеріалів зі складу здійснюється на підставі "вимоги", яка оформляється у двох примірниках (приклад заповнення додається в Додатку Г). Вимоги є видатковими документами, які складає начальник цеху за узгодженням з технічним директором для отримання необхідних матеріалів для виробництва.

Ці вимоги фіксуються в картці обліку складських матеріалів та подаються в бухгалтерію разом із актом списання матеріалів, які необхідні для виробництва, і реєстром видачі матеріалів. [7].

Наприкінці робочого дня завідувач складу матеріалів заповнює відомість передачі матеріалів, в якій узагальнює кількісні дані про матеріальні цінності, передані у виробництво.

Наприкінці кожного місяця відповідальна особа на кожному цеху готує акт на списання матеріалів необхідних та списаних для виробництва, в якій вказує залишок на початок місяця з розбивкою за найменуванням матеріалу, вартістю, кінцевим залишком, одиницею виміру.

Наприкінці кожного місяця для кожного цеху складається реєстр видачі матеріалів за номерами складів із зазначенням дати видачі, назви матеріалу та його кількості.

Бухгалтерія на початку кожного місяця складає сальдову відомість на основі вищезазначених документів і звіряє дані бухгалтерського обліку щодо кількості та обсягів.

Для обліку підприємство використовує План рахунків бухгалтерського обліку, затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада

1999 року № 291, в якому передбачено клас 2 «Запаси». Ця категорія рахунків використовується для узагальнення інформації про наявність та рух предметів праці, що належать підприємству, використовуються в обробці, переробці та виробництві, призначені для господарських потреб, а також предметів праці, що використовуються підприємством для створення малоцінних та швидкозношуваних предметів [41].

Істотною частиною обліку запасів є правильне відображення транспортно-заготівельних витрат. Оскільки підприємство веде облік за міжнародними стандартами, але користуючись досвідом ведення за національними стандартами використовує транспортно-заготівельні витрати Відповідно до П(С)БО № 9 «Запаси» транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) – витрати на заготівлю запасів, оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів до місця їх використання, включно зі страхуванням ризиків. Якщо вони відомі на момент приймання запасів, вони одразу включаються до собівартості запасів.

Однак, якщо ТЗВ запасів не відомі на момент отримання, вони визнаються на окремому субрахунку від рахунку запасів і щомісяця розподіляється між вартостями залишків запасів і вибулих або списаних запасів, використаних у виробництві. Одночасно з цим розраховується середній рівень ТЗВ.

$$\% \text{ ТЗВ} = \frac{\text{ТЗВ}_{\text{поч}} + \text{ТЗВ}_{\text{над}}}{\text{З}_{\text{поч}} + \text{З}_{\text{над}}} \times 100 \% \quad (2.1)$$

де $\text{ТЗВ}_{\text{поч}}$, $\text{ТЗВ}_{\text{над}}$ – транспортно-заготівельні витрати на початок місяця та ті, що надійшли за місяць відповідно;

$\text{З}_{\text{поч}}$, $\text{З}_{\text{над}}$ – запаси на початок місяця та ті, що надійшли за місяць.

Транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) фіксуються на окремому субрахунку рахунку запасів і щомісяця розподіляються між залишком запасів на кінець місяця та обсягом запасів, які вибули (були використані, продані або передані безоплатно) протягом місяця. Сума ТЗВ, пов'язана із вибуттям запасів, визначається як добуток середньої ставки ТЗВ та вартості вибулих запасів і обліковується на тому ж рахунку, що і рахунок, з яким пов'язане вибуття цих

запасів. Середня ставка ТЗВ вказує, скільки копійок витрат на транспортування та заготівлю припадає на кожну гривню матеріалів. [45].

Важливий аспект обліку запасів, за який не слід забувати, це вибуття.

ПрАТ «ДКПК» в своїй обліковій політиці керуючись МСБО №2 вказує, що для вибуття запасів використовує метод ідентифікованої собівартості за відповідними партіями., який передбачає, що запаси, які відпускаються зі складу відслідковуються за відповідним партіями, тобто ціна оприбуткування відповідає ціні вибуття.

Цей метод має значні переваги над іншими методами. Він надзвичайно точний, сума на балансі наближається до поточної ринкової вартості і забезпечує досить достовірну оцінку.

Підприємство «ДКПК» гармонічно організовує облік запасів, притримуючись норм НП(С)БО та МСБО. Для подальшої оцінки запасів на підприємстві буде проведено їх аналіз.

2.2. Аналіз запасів на ПрАТ «ДКПК»

Аналіз запасів є важливою складовою фінансового обліку та управління виробничими ресурсами підприємства. Нами буде проведено докладний огляд структури запасів на підприємстві, їхнього впливу на фінансові показники та оптимізаційних заходів, які можуть бути впроваджені для покращення ефективності управління запасами.

Аналіз запасів є актуальним завданням, оскільки їхня раціональна організація та управління впливає на вартість виробництва, ліквідність підприємства, а також його прибутковість. ДКПК, як провідний виробник крохмалю та інших продуктів переробки сировини, має значні обсяги запасів, що робить аналіз цього аспекту діяльності підприємства надзвичайно важливим.

Підприємство використовує в обліку запасів наступні рахунки:

- 200 «Транспортно-заготівельні витрати»
- 201 «Сировина й матеріали»;

- 203 «Паливо»;
- 205 «Будівельні матеріали»
- 207 «Запасні частини»;
- 209 «Інші матеріали»;
- 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
- 23 «Виробництво»;
- 25 «Напівфабрикати»;
- 26 «Готова продукція»;
- 281 «Товари на складі»;
- 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

Проаналізуємо дані рахунки в Формі №1 «Звіт про фінансовий стан», та представимо дані в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз 2-го класу рахунків підприємства ПрАТ

««Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»

Назва рахунку	Сума станом на 31.12.2021	Сума станом на 31.12.2022	Динаміка	Структура в 2021 р.	Структура в 2022 р.	Зміна структури
1	2	3	4	5	6	7
ТЗВ	644,78	3 216,92	399%	0,21%	0,62%	0,41%
Сировина й матеріали	62 529,56	109 566,18	75%	20,63%	21,16%	0,52%
Паливо	33 712,90	102 603,75	204%	11,12%	19,81%	8,69%
Будівельні матеріали	10 934,60	38 173,38	249%	3,61%	7,37%	3,76%
Запасні частини	143 736,40	186 006,11	29%	47,43%	35,92%	-11,51%
Інші матеріали	35 604,93	61 011,16	71%	11,75%	11,78%	0,03%
Малоцінні та швидкозношувані предмети	959,38	933,75	-3%	0,32%	0,18%	-0,14%
Виробництво	14 696,48	16 033,67	10%	4,90%	3,14%	-1,75%
Напівфабрикати	-	-	0%	0,00%	0,00%	0,00%
Готова продукція	-	-	0%	0,00%	0,00%	0,00%
Товари на складі	-	-	0%	0,00%	0,00%	0,00%

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7
Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу	77,74	77,74	0%	0,03%	0,02%	-0,01%
Всього	303 037,84	517 859,43	71%	-	-	-

Джерело: Розроблено автором на основі [18]

У табл. 2.1. представлені дані щодо річної зміни балансу рахунків 2-го класу станом на 31 грудня 2021 та 31 грудня 2022 року для ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» (ДКПК). Оцінимо характеристику цих змін за різними аспектами:

Транспортно-заготівельні витрати:

Збільшення з 644,78 до 3 216,92, що еквівалентно зростанню на майже 400%. Але ТЗВ так і складають менше 1% в загальній вазі, що цілком відповідає ролі даного рахунку.

Сировина й матеріали:

Збільшення з 62 529.56 до 109 566,18 означає зростання на 75%. Зміна частки в загальній структурі вказує на збільшення ваги цього рахунку в балансі з 20,63% до 21,16%. Зміни структури вказують на позитивний ріст важливого ресурсу для виробництва, що може вказувати на збільшення обсягів виробництва або розширення діяльності.

Паливо:

Дуже значущий ріст з 33 712,90 до 102 603,75 що становить 204%. Вага палива в запасах зросла з 11,12% до 19,81%.Ця динаміка може бути наслідком збільшення виробництва або зростання вартості палива.

Запасні частини:

Приріст з 143 736,40 до 186 006,11 склав 29%. Спад структури цього рахунку з 47,43% до 35,92% вказує на зменшення його ваги в загальній структурі.

Можливо, підприємство зменшило запаси частин для обслуговування обладнання або оптимізувало їхню структуру.

Інші матеріали:

Зростання на 71% з 35 604,93 до 61 011,16. Збільшення частки структури цього рахунку з 11,75% до 11,78% показує певний вплив цього росту на загальну структуру.

Малоцінні та швидкозношувані предмети

Спад на 3% з 959,38 до 933,75. Ця стаття має несуттєву вагу в структурі запасів на рівні 0,18%.

Виробництво:

Зростання на 9% з 14 696,48 до 16 033,67 Спад структури з 4,90% до 3,14% вказує на зменшення ваги незавершеного виробництва в запасах.

Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу:

Баланс цих активів залишився практично незмінним на рівні 77,74 Структура цього рахунку змінилася мінімально з 0,03% до 0,02%.

Отже, розглядаючи зміни на рахунках станом на 31 грудня 2021 та 31 грудня 2022 року, можна побачити значуще збільшення запасів сировини й палива, що може бути результатом зростання виробництва або зміни в цінах на ці ресурси. Також, спостерігається збільшення інших матеріалів. Одночасно, вага запасів у загальній структурі активів зростає, що може вказувати на активніше використання ресурсів на підприємстві.

Також була проаналізована ефективність використання матеріальних ресурсів, для цього було використано дані Форми №2 та проаналізовано декілька показників:

Матеріаловіддача— характеризує рівень одержаного чистого доходу на 1 грн. вартості використаних матеріальних цінностей, одержаних послуг і виконаних робіт для потреб операційної діяльності:

$$MB = \frac{ЧД}{ВМ} \quad (2.2)$$

де ЧД – чистий дохід;

ВМ – матеріальні затрати [1].

Матеріаломісткість чистого доходу ($MM_{\text{ч}}$) — це обернений до матеріаловіддачі показник, який показує скільки матеріальних і прирівняних до них витрат припадає на кожну гривню створеного ними чистого доходу:

$$MM_{\text{ч}} = \frac{BM}{\text{ЧД}} \quad (2.3)$$

де ЧД – чистий дохід;

BM – матеріальні затрати [63, 249 с.].

Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції – це показник, який відображає, яку частину собівартості складають матеріальні витрати:

$$PB_{BM} = \frac{BM}{CB} \quad (2.4)$$

де CB – собівартість реалізованої продукції;

BM – матеріальні затрати [51].

Дані показники є важливими інструментами для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Вони допомагають управлінню підприємством визначити, як використовуються матеріальні ресурси, та приймати рішення для оптимізації витрат і підвищення прибутковості. Показники прораховані та структуровано відображені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники ефективності використання матеріальних ресурсів за 2022 рік.

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відх. +/-
Матеріаловіддача, грн	2000 р. /2500 р.	1,45	1,51	+0,06
Матеріаломісткість чистого доходу, грн	2500 р. /2000 р.	0,69	0,66	-0,03
Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, %	2500 р *100. /2050 р.	69	66	-3

Джерело: Розроблено автором на основі [16]

З табл. 2.2 видно, що показники ефективності використання матеріальних ресурсів на ПрАТ «ДКПК» у 2022 році вказують на наступні тенденції:

Матеріаловіддача зросла з 1,45 до 1,51, що свідчить про підвищену ефективність використання матеріальних ресурсів. Це означає, що на кожну гривню витрат на матеріали у 2022 році припадає більше чистого доходу порівняно з попереднім роком.

Матеріаломісткість чистого доходу зменшилася з 0,69 до 0,66, що також є позитивним знаком. Це вказує на зменшення матеріальних витрат, необхідних для генерації одного гривні чистого доходу.

Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції скоротилася з 69% до 66%, вказуючи на зниження впливу матеріалів на загальну собівартість продукції. Це також може бути сприйнято як позитивний сигнал.

Отже, результати аналізу показників ефективності використання матеріальних ресурсів свідчать про покращення управління матеріальними активами на підприємстві у 2022 році, що може сприяти збільшенню прибутковості та оптимізації витрат.

2.3. Відображення результатів обліку у фінансовій звітності на ПрАТ «ДКПК»

Відображення фінансових результатів та стану підприємства у фінансовій звітності є важливою складовою фінансового обліку, яка не тільки відображає суттєву інформацію для стейкхолдерів, але й має важливе значення для самого підприємства. У цьому розділі буде проведено докладний аналіз відображення результатів обліку у фінансовій звітності ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» (ДКПК). Розглянемо основні аспекти фінансового звітування в розрізі запасів, його важливість для підприємства та інших зацікавлених сторін, а також вплив на фінансове управління та прийняття стратегічних рішень.

Згідно п. 36 МСБО №2 У фінансовій звітності слід розкривати:

- облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості;
- загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятними для суб'єкта господарювання;
- балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж;
- суму запасів, визнаних як витрати протягом періоду;
- суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду згідно з параграфом 34;
- суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду згідно з параграфом 34;
- обставини або події, що спричинили сторнування часткового списання запасів згідно з параграфом 34; та
- балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань [29].

Компанія в своїй фінансовій звітності розкриває основу підготовки фінансової звітності, це є принцип історичної вартості, за винятком окремих видів необоротних активів, фінансових інструментів, які оцінюються за переоціненою вартістю або справедливою вартістю на звітну дату та запасів, які відображені за найнижчою з двох оцінок – собівартістю або чистою вартістю реалізації.

Історична вартість зазвичай визначається на основі справедливої вартості компенсації, сплаченої в обмін на товари або послуги.

Справедлива вартість визначається як сума, яка була б отримана у результаті продажу активу або сплачена при передачі зобов'язання в рамках звичайної операції між учасниками ринку на дату оцінки, незалежно від того, чи підлягає ця ціна безпосередньому спостереженню або оцінці за іншою методикою. Під час оцінки справедливої вартості активу або зобов'язання

Компанія бере до уваги характеристики відповідного активу або зобов'язання так, ніби учасники ринку врахували ці характеристики під час визначення ціни активу або зобов'язання на дату оцінки. Справедлива вартість для цілей оцінки та/або розкриття у фінансовій звітності визначається вищезазначеним чином, за винятком операцій виплат на основі акцій, які входять у сферу застосування МСФЗ (IFRS) 2, операцій оренди, що регулюються МСФЗ (IFRS) 16, а також оцінок, що мають певну схожість зі справедливою вартістю, але не є справедливою вартістю (наприклад, чиста вартість реалізації при оцінці запасів згідно з МСБО (IAS) 2 або вартість при використанні при оцінці знецінення згідно з МСБО (IAS) 36. Фінансова звітність представлена в українській гривні, що є функціональною валютою Компанії [33, 32, 30, 29]. Вся фінансова інформація, представлена в українських гривнях, округляється до найближчої тисячі («тис. грн.»), якщо не вказано інше. В фінансовій звітності наведена порівняльна інформація за попередній період.

Компанія в примітках до фінансової звітності розкриває такі основні принципи облікової політики, які застосовувалися при підготовці фінансової звітності щодо запасів:

«Запаси оцінюються за найменшою з двох величин: за собівартістю або за чистою можливою ціною продажу. Собівартість запасів включає всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.

Витрати на придбання запасів складаються з ціни придбання, ввізного мита та інших податків (окрім тих, що згодом відшкодовуються суб'єктові господарювання податковими органами), а також з витрат на транспортування, навантаження і розвантаження та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням готової продукції, матеріалів та послуг.

Витрати на переробку запасів охоплюють витрати, прямо пов'язані з одиницями виробництва. Вони також включають систематичний розподіл постійних та змінних виробничих накладних витрат, що виникають при переробці матеріалів у готову продукцію. У випадку продажу, відпуску у

виробництво або іншому вибутті запасів застосовуються оцінка за середньозваженою собівартістю, враховуючи місця зберігання, серії та характеристики запасів.

Собівартість готової продукції та незавершеного виробництва включає витрати на вартість сировини і матеріалів, оплату праці виробничих робітників та інші прямі витрати, а також відповідну частку виробничих накладних витрат (розраховану на основі коефіцієнтів), і не включає витрати на позики. Чиста можлива ціна продажу визначається як розрахункова ціна продажу в ході звичайної діяльності за вирахуванням розрахункових витрат на завершення виробництва і розрахункових витрат на продаж».

Щодо розкриття самої статті «Поточні запаси» то Компанія розкриває інформацію про цю статтю у Примітці 1, яка наведена на рис. 2.1 :

17. Поточні запаси

Запаси станом на звітну дату представлено наступним чином:

	На кінець поточного звітного періоду	На початок поточного звітного періоду
Сировина та матеріали, тара, інші	212 045	109 792
Запасні частини	186 006	143 736
Паливо	102 604	33 713
Незавершене виробництво	16 270	14 838
Малоцінні та швидкозношувані предмети	934	959
Разом запасів:	517 859	303 038

У звітному періоді на витрати було віднесено запасів на загальну суму 950 401 тис. грн. (за рік, що закінчився 31.12.2021 — 740 436 тис. грн.).

З врахуванням того що первісна вартість запасів не перевищує їхню чисту вартість реалізації за 2022 р та 2021 р, уцінки вартість запасів не потребує. Станом на 31 грудня 2022 року та 31.12.2021 року у Компанії відсутні запаси, які передані як застава для гарантії зобов'язань.

Рисунок 2.1 – Примітка 17 до фінансової звітності ПрАТ «ДКПК»

Джерело: [3]

Відповідно на рис. 2.1. можна спостерігати, що компанія розкриває запаси поділяючи їх на наступні категорії:

- сировина та матеріали, тара, інші
- запасні частини
- паливо

- незавершене виробництво
- малоцінні та швидкозношувані предмети

До складу категорії «Сировина та матеріали, тара, інші» входять рахунки:

- 200 «Транспортно-заготівельні витрати»
- 201 «Сировина й матеріали»
- 205 «Будівельні матеріали»
- 209 «Інші матеріали»
- 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»

Щодо інших категорій то до «Запасні частини» входить рахунок 207 «Запасні частини», до категорії «Паливо» - 203 рахунок «Паливо», до «незавершене виробництво» - залишки по рахунку 23 «Виробництво», і до категорії «Малоцінні та швидкозношувані предмети» - рахунок 221 відповідно.

Підсумовуючи, можна зазначити, що розкриття інформації, щодо запасів у фінансовій звітності Компанії «ДКПК» відповідає всім вимогам міжнародних стандартів.

2.4. Використання автоматизованих бухгалтерських програм на ПрАТ «ДКПК»

У сучасності для складання фінансової звітності і ведення обліку суб'єкти господарської діяльності застосовують автоматизовані бухгалтерські системи [21]. ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат» (ДКПК) не є винятком, ми детально розглянемо використання автоматизованих бухгалтерських програм на даному підприємстві. Проаналізувавши сучасні технологічні рішення та їхній вплив на бухгалтерський облік та фінансове управління, ми зможемо краще зрозуміти, як ці інструменти сприяють оптимізації процесів та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Основними програмами, які використовуються на підприємстві, є «1С: Підприємство», «М.Е.Дос» та «Клієнт-банк». «1С: Підприємство» є однією з найпопулярніших і універсальних систем для бухгалтерського обліку та

фінансового управління. Вона дозволяє вести детальний облік всіх фінансових операцій, управляти заробітною платою, виплатами, оподаткуванням та контролювати рух коштів на підприємстві. «1С: Підприємство» допомагає автоматизувати облік запасів, відстежувати рух грошей та оптимізувати фінансові процеси [38].

«М.Е.Дос»: Ця програма призначена для обліку податків та підготовки звітності для податкових органів. Вона дозволяє вести облік податкових зобов'язань, готувати та подавати податкові декларації, забезпечуючи відповідність законодавчим вимогам щодо податків.

«Клієнт-банк»: Ця програма використовується для управління банківськими операціями та фінансовими рахунками компанії. Вона дозволяє вести облік банківських рахунків, здійснювати платежі, перевіряти баланси та здійснювати моніторинг грошових оборотів. «Клієнт-банк» спрощує взаємодію з фінансовими установами та допомагає забезпечити ліквідність підприємства.

Ці програмні продукти стали невід'ємною частиною фінансового управління на ПрАТ «ДКПК». В частині обліку запасів невід'ємною програмою для компанії є «1С: Підприємство». Облік запасів в програмі «1С: Підприємство» проводиться шляхом створення облікового реєстру, внесення початкових даних про запаси, та налаштування параметрів реєстру. У процесі створення реєстру, визначаються всі товари та матеріали, які підприємство планує обліковувати. Початкові дані включають в себе інформацію про залишки на початок облікового періоду, закупівельні ціни, номери партій та інші важливі дані.

Після створення реєстру, відбувається регулярне внесення інформації про прихід та вибуття запасів, а також корекція залишків на кінець кожного облікового періоду. Програма «1С: Підприємство» також надає можливість налаштування параметрів реєстру, що дозволяє визначити методи обліку, податкові налаштування, та інші важливі параметри, які відповідають конкретним потребам підприємства.

У програмі «1С: Підприємство» також можна використовувати різні методи обліку запасів, ПрАТ «ДКПК» налаштувало дану програму під метод ідентифікованої собівартості за відповідними партіями..

Після введення даних та налаштування параметрів, програма «1С: Підприємство» автоматично обчислює всі необхідні показники, такі як залишки на складі, вартість запасів, оборотність запасів, та інші. Ці дані можуть бути використані для аналізу та прийняття управлінських рішень.

Окрім цього, програма «1С: Підприємство» дозволяє генерувати різноманітні звіти та зведені таблиці для подальшого аналізу фінансового стану підприємства та його запасів, інтерфейс програмного продукту «1С: Підприємство» в частині звітів відображено на рис. 2.2.

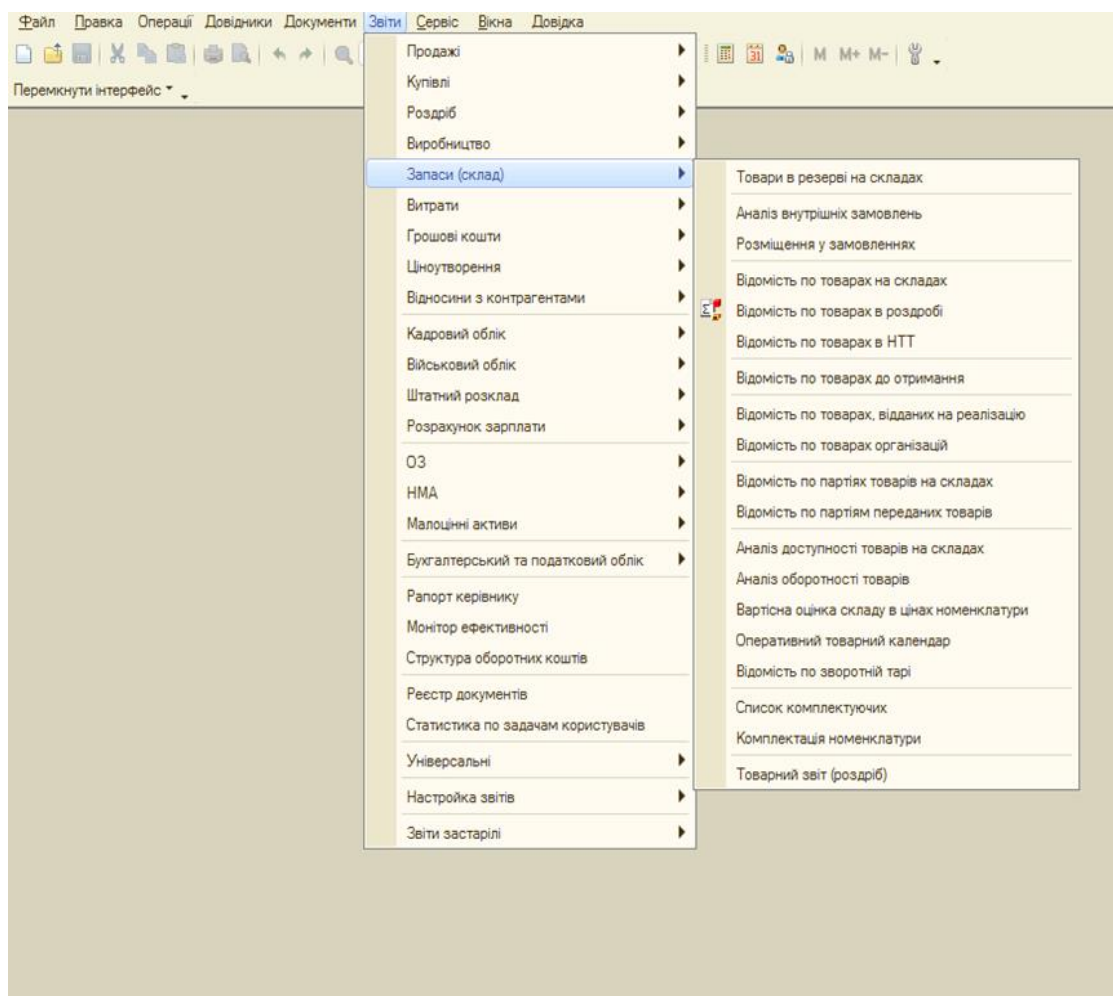

Рисунок 2.2 – Інтерфейс вкладки «Звіти» продукту «1С: Підприємство»

Як можна побачити з рис. 2.2. дане програмне забезпечення має велику кількість звітів, щодо запасів, що спрощує процес моніторингу та контролю за запасами і допомагає забезпечити ефективний управлінський облік на підприємстві.

У програмі «1С: Підприємство» облік запасів може бути розширений функціоналом для більш детального контролю та аналізу. Один із таких аспектів - це облік руху запасів.

Програма дозволяє відстежувати всі операції зі зберіганням та вибуттям запасів. Це охоплює приймання матеріалів на склад, їх внутрішнє переміщення між складами, видачу для виробництва або продажу, а також повернення непроданих товарів назад на склад. Кожна операція реєструється в системі разом з відповідною інформацією про кількість, вартість та інші деталі. Інтерфейс в якому продемонстровано операції з запасами даного програмного продукту відображено на рис. 2.3.

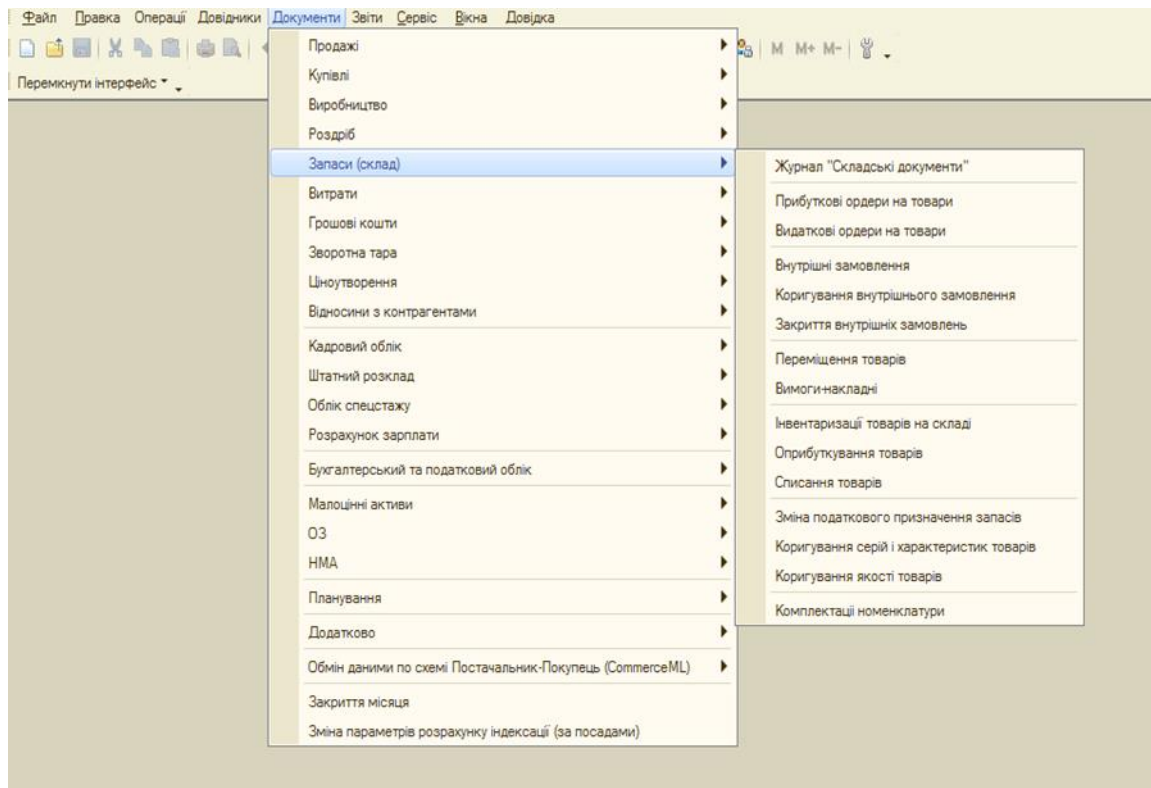

Рисунок 2.3 – Інтерфейс вкладки «Документи» програмного продукту «1С: Підприємство»

Виходячи з рис. 2.3 можна зазначити, що такий функціонал облік руху запасів дозволяє здійснювати контроль за ланцюжком обігу матеріальних цінностей на підприємстві, сприяє точному розрахунку та відображенню собівартості, що впливає на достовірне відображення фінансової звітності [58]. Він допомагає виявити можливі втрати, знайти оптимальний шлях для постачання матеріалів, та забезпечує вчасне поповнення запасів для безперебійного виробництва або обслуговування клієнтів.

Для забезпечення точності обліку та контролю за запасами, на підприємстві програма «1С: Підприємство» налаштована на використання штрихкодів та RFID-технологій. На рис. 2.4. відображено приклад вигляду штрихкодів на підприємстві.

Дата	14.10.2022
№ партії	22GP01517
Коментар	НА ЦІЛУ
№ піддона	
Кількість ящиків	1
Брутто (кг)	385
Нетто (кг)	350

Рисунок 2.4 – Штрихкод, нанесений на партію готової продукції.

На рис. 2.4. відображено приклад нанесення штрихкодів на відповідні запаси. Подібні штрихкоди містять наступну наявну інформацію: номенклатуру, номер партії, вага брутто та нетто, примітки. Така практика дозволяє швидко і точно ідентифікувати товари під час приймання, переміщення або видачі, що підвищує ефективність та запобігає помилкам.

Узагальнюючи, програма «1С: Підприємство» є потужним інструментом для обліку та управління запасами на підприємстві. Вона надає можливість

точного обліку, гнучкі налаштування, та генерації звітності, що полегшує роботу бухгалтерів та фінансових аналітиків, і сприяє оптимізації управлінських рішень в галузі запасів.

Облік руху запасів в програмі «1С: Підприємство» є важливою складовою управління запасами на підприємстві. Він допомагає забезпечити точний контроль за всіма операціями та забезпечити ефективне використання матеріальних ресурсів, що є ключовим аспектом успішної діяльності підприємства.

Важливо пам'ятати, що точність та акуратність у веденні обліку запасів у програмі «1С: Підприємство» є важливими факторами для забезпечення коректного фінансового обліку та ефективного управління запасами на підприємстві.

Системи "М.Е.Дос" та "Клієнт-банк" виявляються надзвичайно цінними інструментами для підприємств у сфері обліку запасів, пропонуючи різноманітні можливості для ефективного фінансового управління та контролю.

Однією з ключових переваг є автоматизація фінансових операцій, таких як оплата постачальникам та отримання платежів від клієнтів. Це значно спрощує облік фінансів, у тому числі оплату запасів та урахування витрат, сприяючи ефективнішому веденню бізнесу.

Підприємства можуть в режимі реального часу відстежувати рух коштів на своїх банківських рахунках, що є важливим для своєчасного погашення зобов'язань перед постачальниками та для збереження фінансової стійкості. Крім того, інтеграція з системами управління запасами дозволяє автоматизувати облік запасів, оптимізувати закупівлю і реалізацію, тим самим контролюючи оборотні кошти.

Генерація фінансової звітності та аналіз фінансових показників, таких як витрати на запаси, рентабельність та ліквідність, є легкодоступними завдяки цим системам. Це не тільки надає змогу оцінити ефективність використання запасів, але і допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення.

"Клієнт-банк" додатково спрощує взаємодію з банками, сприяючи швидкій обробці оплат та отриманню платежів від клієнтів та партнерів. Важливою характеристикою обох систем є їх відома безпека та надійність, що гарантує захист конфіденційної фінансової інформації.

У підсумку, "M.E.Doc" та "Клієнт-банк" можуть слугувати не лише інструментами для обліку запасів, але й ключовими факторами для ефективного управління фінансами та забезпечення фінансової стійкості на підприємстві.

Слід звернути увагу, що ці системи відкривають можливості для підприємств у сфері аналізу та прогнозування ринкових тенденцій, що дозволяє адаптуватися до змін в економічному середовищі. Можливість автоматизації процесів сприяє підвищенню продуктивності праці та зменшенню ризиків фінансових помилок. Такий комплексний підхід робить ці системи необхідними інструментами для підтримки стратегічного розвитку підприємства в умовах постійної зміни ринкового середовища.

РОЗДІЛ 3

АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НА ПРАТ «ДКПК»

3.1. Аудиторська перевірка запасів та її особливості

Аудиторська перевірка запасів та її особливості є надзвичайно важливою складовою фінансового аналізу та контролю на підприємствах. Запаси є однією з ключових активних частин балансу та можуть значно впливати на фінансовий стан підприємства. Їх аудиторська перевірка спрямована на забезпечення точності та достовірності обліку запасів, виявлення можливих ризиків та недоліків у процесі їх обліку, ідентифікацію можливих шляхів оптимізації управління запасами.

Аудиторська перевірка запасів є завданням, яке вимагає від аудитора не лише професійного підходу, але й спеціалізованого знання у сфері обліку та оцінки запасів. Це полягає в ретельному аналізі системи обліку запасів, оцінки їх вартості, перевірці дотримання відповідних міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності, а також виявленні можливих облікових помилок чи шахрайських дій.

В цілому, метою аудиту є встановлення істини (достовірності) про досліджуваний об'єкт. Об'єктом аудиту запасів є економічні процеси і операції, пов'язані з їх отриманням, а також відносини, що виникають при цьому на підприємстві і за його межами. [59]. Основою в аудиті є планування. Завдяки правильному плануванню можна досягти мети якраз вчасно і навіть зі зменшеним ризиком аудиту. Таку роль в плануванні віддає О.А. Петрик, який каже, що планування дає своєчасно ідентифікувати та вирішувати потенційні проблеми, належно організовувати і управляти завданням з аудиту [2, с. 228].

Плануючи, аудитори повинні оцінити ризик суттєвих відхилень, які можуть виникнути внаслідок загальних помилок або шахрайства у фінансовій звітності [25]. Проаналізувавши ризики, аудитору слід визначити перелік

аудиторських процедур у програмі аудиту. Програма аудиту описує характер, час і обсяг запланованих процедур оцінки ризиків, а також подальші процедури аудиту на рівні тверджень [37].

Щодо тверджень, які раніше в аудиторській практиці переважно розглядалися як «критерії» для оцінки достовірності фінансової звітності та які використовувалися аудитором для визначення підстав для аудиторського висновку, то згідно з Міжнародними стандартами аудиту 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання та його оточення» [31], їх слід класифікувати за трьома категоріями:

- твердження стосовно залишків на рахунках на кінець періоду (якості їх існування, визнання права і зобов'язань, повноти, правильності оцінки вартості та коректного розподілу) головним чином охоплюють показники, які представлені у Балансі (Звіті про фінансовий стан).

- твердження стосовно класів операцій та подій протягом періоду, який підлягає перевірці (відбуття, повнота, точність, завершеність реєстрації, класифікація), переважно відносяться до показників, що містяться у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід).

- твердження про розкриття та представлення інформації (настання, правильність визнання права і зобов'язань, повнота розкриття, коректність класифікації та зрозумілість, точність та адекватність оцінки) в основному відносяться до показників, представлених у примітках до фінансової звітності [5].

У контексті аудиту запасів, рекомендованого за МСА 315, ключовими твердженнями, щодо яких аудитор повинен зібрати аудиторські докази, є: існування запасів, правильність визнання прав та зобов'язань стосовно запасів, точність оцінки їх вартості та правильний розподіл, а також повнота відображення у фінансовій звітності.

В процесі аудиту аудитор використовує різні джерела інформації, як внутрішні так і зовнішні. Документи, які аудитор може використовувати в якості джерел внутрішньої інформації наведені на рис. 3.1.

Первинні документи по обліку запасів	Аналітичні регістри обліку запасів	Регістри синтетичного обліку запасів	Фінансова звітність підприємства
• Накладні • Рахунки-фактури • Картки складського обліку • Прибуткові ордери • Накладні-вимоги на відпуск • Лімітно-забірні карти	• Відомості аналітичного обліку запасів • Звіти матеріально-відповідальних осіб	• Головна книга • Відомості руху запасів • Журнали №3,5,6	• Баланс (Звіт про фінансовий стан) • Примітки до річної фінансової звітності

Рисунок - 3.1 - Джерела інформації для аудиту виробничих запасів

Джерело: Економічні студії [28].

На рис. 3.1 відображено первинні документи по обліку запасів, такі як накладні, рахунки-фактури, карточки складського обліку, прибуткові ордери та накладні-вимоги на відпуск, є вихідними джерелами інформації для аудиту. Аудитор перевіряє їх наявність і достовірність записів щодо прийому та відпуску запасів.

Аналітичні регістри обліку запасів, включаючи відомості аналітичного обліку запасів і звіти матеріально-відповідальних осіб, надають деталізовану інформацію про рух і використання запасів, що допомагає аудитору перевірити записи щодо кількості та вартості запасів.

Регістри синтетичного обліку запасів, які включають Головну книгу, відомості руху запасів і журнали №3, 5, 6, містять загальні відомості про обсяги і вартість запасів. Аудитор перевіряє ці дані на належність і відповідність обліковій політиці підприємства [50].

Фінансова звітність підприємства, зокрема баланс (Звіт про фінансовий стан) і примітки до річної фінансової звітності, містить інформацію про обсяги

запасів на початок та кінець звітного періоду. Аудитор переконується, що ця інформація відображена належним чином і є надійною [4].

Крім цього, аудитор також враховує облікову політику підприємства, аналізує процедури оцінки запасів, перевіряє наявність угод про матеріальну відповідальність з комірниками та іншими працівниками, які несуть відповідальність за запаси, оглядає існуючі заходи контролю та перевіряє дотримання стандартів бухгалтерського обліку та законодавства [36].

Аудитор здійснює фізичну перевірку запасів, в цьому контексті слід нагадати, що один із ключових аспектів аудиту запасів є перевірка твердження про «існування», що передбачає акуратне збирання аудиторських доказів, щоб переконатися, що запаси, які відображені в обліку та фінансовій звітності клієнта, дійсно існують на певну дату [54]. Основним методом для збору аудиторських доказів для цього твердження є проведення інвентаризації. Однак, питання про те, чи повинен аудитор бути присутнім під час інвентаризації, є предметом дискусій. про різні погляди на необхідність присутності аудитора під час проведення інвентаризації. Деякі експерти вважають, що присутність аудитора в цей час є обґрунтованою, оскільки це може допомогти виявити помилки та викривлення та оцінити надійність внутрішнього контролю на підприємстві [25]. Однак існують і зовсім інші думки, що основна мета аудиту не полягає у виявленні помилок, а у оцінці ефективності та надійності системи внутрішнього контролю. Таким чином, аудитор може оцінити процедури інвентаризації підприємства-клієнта та переконатися в їхній правильності та відповідності стандартам. Документами, які в цьому випадку виступають в ролі аудиторських доказів та джерелами інформації є інвентаризаційні описи, порівняльні відомості, акти інвентаризації, які підтверджені керівництвом підприємства, облікові дані та інше.

Важливо також враховувати дотримання принципу раптовості під час відпуску та приймання матеріалів під час інвентаризації, а також виявлення будь-яких порушень чи несправностей в процесі інвентаризації.

Якщо розглянути оцінку інвентаризаційної роботи на підприємстві, яка показує, що терміни проведення інвентаризації за різними об'єктами дотримуються, і як результат, наявні позапланові або постійні інвентаризації з належними документальними та обліковими підтвердженнями, а також відповідними управлінськими рішеннями, виникає питання про доцільність аудитора витрачати чимало часу на таку важку процедуру. Зокрема, коли йдеться про об'єкт, як запаси, які, як правило, мають значну вагу у складі активів підприємства, особливо на великих виробничих підприємствах з різними видами запасів та постійним рухом.

Якщо аудит фінансової звітності за підписом клієнта, то результати інвентаризації, які відбулися після складання фінансової звітності, вимагають коригування фінансових показників з урахуванням операцій із запасами, які відбулися між датою складання звітності та датою проведення інвентаризації. Це може призвести до збільшення обсягу аудиторських процедур, витрат часу, та може потребувати залучення асистентів-помічників.

Щодо критерію «права і зобов'язання», цей вимагає збору доказів того, що запаси належать саме підприємству (і не є позалежною власністю), але знаходяться на його території. Докази для твердження «оцінка вартості та розподіл» необхідні для перевірки тверджень керівництва щодо існуючих запасів, які мають бути визнані в обліку за однією з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Отримання доказів стосовно «повноти» передбачає переконання, що всі придбані запаси відображені в обліку і звітності, а результати інвентаризації правильно враховані при складанні фінансової звітності.

Загалом, критерії оцінки фінансової звітності для статей виробничих запасів мають тісний взаємозв'язок, і аудитор може використовувати різні методи та джерела інформації для збору аудиторських доказів, які стосуються кількох з цих критеріїв одночасно. Але важливо зауважити, що докази для одного критерію не можуть компенсувати відсутність доказів для іншого критерію, і кожен з них вимагає окремого підходу та перевірки [22]. В цілому будь-який

аудит – це перелік певних процедур, визначених аудитором, які потрібно виконати, вони відображаються в програмі аудиту (приклад програми аудиту відображений в Додатку Д).

Схематично приклад аудиторської перевірки запасів наведено на рис. 3.2.

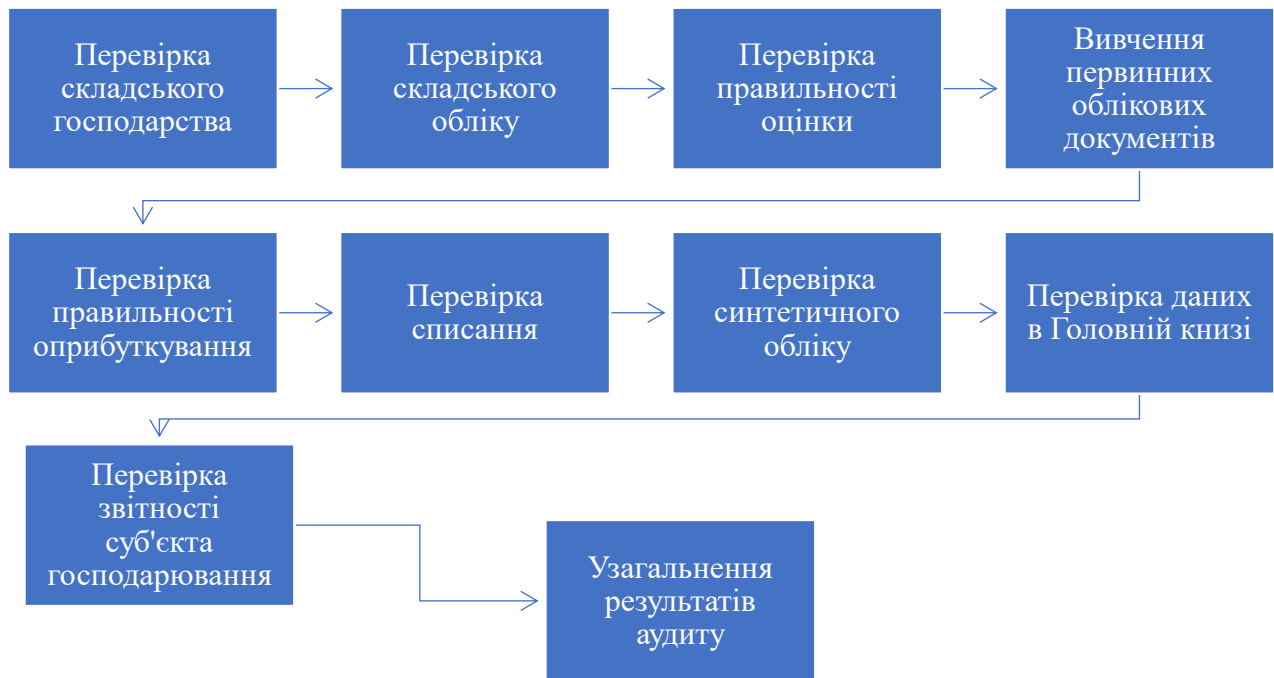

Рисунок - 3.2 - Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів

Джерело: [53].

Відображену схему на рис. 3.2. можна описати наступним чином, аудит починається з оцінки складського господарства, де здійснюється фізична перевірка стану приміщень, в яких розміщені запаси. Особлива увага приділяється дотриманню необхідних умов зберігання, які можуть вплинути на якість запасів.

Далі аудитор перевіряє системи обліку на складах. Ця перевірка включає в себе оцінку наявності та правильності заповнення складських журналів і книг обліку, а також відображення всіх рухів запасів у бухгалтерських записах.

Потім аудитор досліджує методи оцінки запасів, що використовуються суб'єктом господарювання. Важливо переконатися, що обрані методи

відповідають відповідним стандартам бухгалтерського обліку та відображають ринкову вартість запасів.

Аналіз первинних облікових документів, таких як товарні накладні, акти списання і приходу, є наступним кроком аудиту. Це важливо для підтвердження руху запасів та відповідності облікових записів фактичним подіям.

Перевірка правильності оприбуткування включає в себе перевірку того, чи всі витрати на придбання запасів належним чином оприбутковані та відображені у бухгалтерському обліку.

Аудитор також докладно аналізує процедури списання запасів, переконуючись в їх відповідності обліковій політиці підприємства та законодавству [52].

Перевірка синтетичного обліку в бухгалтерії допомагає аудитору переконатися, що всі дані узгоджуються з первинними обліковими документами.

Після цього аудитор перевіряє дані в Головній книзі та іншій фінансовій звітності щодо запасів, а також їх відповідність іншим даним та обліковим записам.

Завершуючи аудит запасів, аудитор узагальнює всі результати та складає аудиторський звіт, де відображаються всі виявлені проблеми, недоліки та рекомендації щодо їх вирішення. Звіт також містить думку аудитора про достовірність та справедливість фінансової звітності.

Такий процес аудиту допомагає переконатися, що облік матеріально-виробничих запасів відповідає вимогам стандартів та законодавства, що всі операції проводяться правильно та є достовірними, і що фінансова звітність суб'єкта господарювання є надійною і об'єктивною.

Вищезазначене є виключно прикладом, оскільки згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитор може самостійно та на власний розсуд встановлювати форми та методи контролю. Першочергове, це провести аудит для того, щоб виявити можливі помилки, неточності, шахрайство, а для цього треба знати про типові помилки, які роблять підприємства під час організації та веденню обліку запасів [39].

3.2. Результати аудиту запасів на ПрАТ «ДКПК»

Оскільки облік запасів є важливою складовою бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві, особливо на тих, де матеріально-виробничі запаси (МВЗ) мають велику питому вагу в активах. Однак, незважаючи на його важливість, облік запасів не завжди проводиться належним чином, і це може призвести до різних помилок і порушень.

Нами буде розглянуто типові помилки та порушення, які можуть виникнути під час обліку МВЗ. Розглядаючи типові помилки і порушення, ми матимемо змогу зрозуміти важливість правильного обліку МВЗ та навчитися уникати подібних помилок у майбутньому.

Аудит матеріально-виробничих запасів відзначається великою складністю через кількість ділянок облікової роботи, які ним охоплюються. У сфері обліку промислових організацій, наприклад, номенклатура матеріально-виробничих запасів може налічувати десятки тисяч найменувань. Ця інформація з обліку матеріально-виробничих запасів складає більше 30% всієї інформації, що використовується в управлінні виробництвом.

Зважаючи на такий обсяг та важливість цієї інформації, організація контролю за рухом, збереженням і використанням матеріально-виробничих запасів стикається із значними труднощами.

До найбільш поширених помилок у обліку матеріально-виробничих запасів відносяться, насамперед, неналежне та несвоєчасне оформлення документів, що стосуються приходу, витрат і руху запасів. Ця помилка полягає в тому, що документи, які фіксують прихід і витрати запасів, не оформляються правильно або несвоєчасно. Наприклад, відсутність або затримка у складанні товарних накладних чи актів списання можуть спричинити неточності в обліку.

Крім того, відсутність укладених договорів про матеріальну відповідальність з комірниками та іншими особами, які несуть відповідальність за матеріальні цінності, може призвести до недостач та невідомості відповідальних осіб [54].

Помилки у розрахунку фактичної собівартості матеріально-виробничих запасів є ще однією проблемою. Ця помилка полягає в неточностях при визначенні собівартості запасів. Наприклад, неправильний розрахунок витрат на виробництво або неврахування деяких витрат може спричинити переоцінку або недооцінку запасів.

Слід зазначити до помилок неведення аналітичного обліку руху матеріально-виробничих запасів в бухгалтерії.. Ця помилка включає в себе відсутність деталізованого обліку руху запасів за окремими видами, що може ускладнити аналіз витрат, контроль за запасами та відстеження точного руху запасів та може призвести до втрат [62].

Непостійна перевірка узгодженості даних про рух запасів між бухгалтерією та складами підприємства виникає, коли дані про рух запасів в бухгалтерії не завжди узгоджуються з фактичним рухом на складах. Це може призвести до розходжень у фактичних даних та бухгалтерському обліку, що вплине на точність фінансової інформації.

Порушення обов'язковості проведення інвентаризацій - це серйозна помилка, яка може призвести до недочетів і неточностей у фінансовому обліку. Невиконання обов'язкових інвентаризацій запасів у визначені строки може призвести до втрати контролю за запасами.

Зберігання значної кількості невикористовуваних матеріально-виробничих запасів виникає, коли на складах зберігається запаси, які не використовуються у виробництві або не плануються до використання, може призвести до зайвих витрат на зберігання та зменшення прибутку підприємства.

Неправильний спосіб списання запасів за видами витрат порушує правила обліку і може податкові зобов'язання. Ця помилка включає в себе неправильний розподіл витрат на окремі види виробництва. Наприклад, невірний розподіл витрат на основне та допоміжне виробництво.

Відхилення визначення фактичної собівартості матеріально-виробничих запасів від встановленої в обліковій політиці. Ця проблема полягає в тому, що визначення собівартості запасів відрізняється від прийнятих у внутрішніх

облікових положення, може вказувати на неточності в самій політиці та вплинути на фінансовий звіт, викликати недооцінку або переоцінку запасів.

Помилки у веденні обліку ПДВ для надійшли матеріально-виробничих запасів і інші порушення, пов'язані з оцінкою, обліком і рухом матеріально-виробничих запасів, можуть мати податкові наслідки та фінансові штрафи.

Перелічені помилки можуть має важливий вплив на фінансовий стан та ефективність виробництва підприємства, тому важливо ретельно контролювати та виправляти їх для забезпечення точного та надійного обліку матеріально-виробничих запасів.

Отже, вирішення цих проблем вимагає систематичного контролю та дотримання відповідних стандартів і процедур в обліку матеріально-виробничих запасів.

Щодо аудиту запасів на підприємстві ПрАТ «ДКПК», то він був проведений в рамках аудиту фінансової звітності компанією ТОВ «Крестон Україна». Можна зазначити, що першочергово було проведено аналітичні процедури. Була проведена ідентифікація суттєвих змін або тенденцій в запасах порівняно з попереднім періодом, як в цілому так і за видами, зміни структури, тощо. Для зручності сприйняття було відображено схематично структуру рахунків. На рис. 3.3. відображено структуру запасів станом на 31.12.2021.

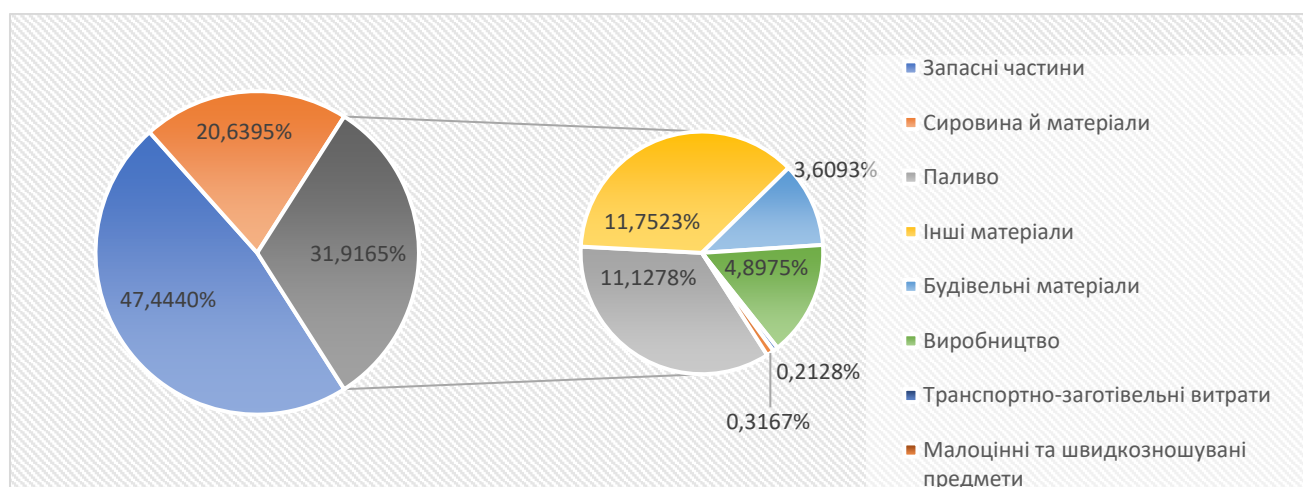

Рисунок 3.3 – Структура запасів станом на 31.12.2021 р.

Як ми можемо бачити згідно рис. 3.3 вагомі частки на початок періоду складають «Запасні частини» та «Сировина й матеріали».

На рис. 3.3. нами було відображено структуру запасів станом на 31.12.2022.

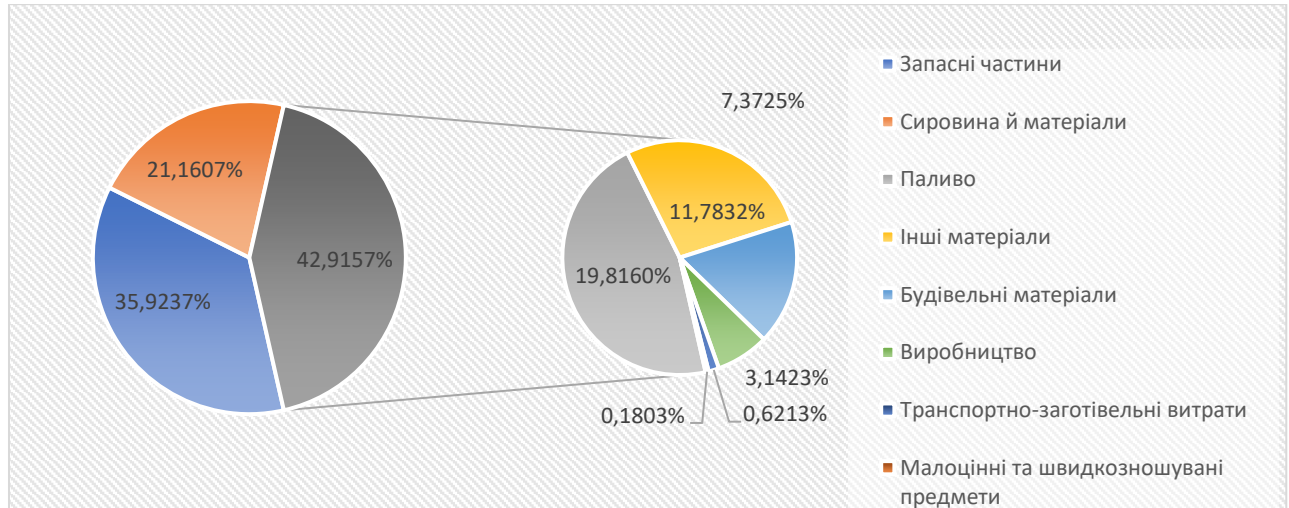

Рисунок 3.4 – Структура запасів станом на 31.12.2022 р.

Згідно з рис. 3.4 можна зазначити, що ми маємо зниження частки рахунку «Запасні частини» та збільшення частки рахунку «Паливо». Як було зазначено в підрозділі 2.2 на підприємстві ПрАТ «ДКПК» спостерігалось суттєве збільшення статті «Запаси». Відобразимо схематично порівняння початок та кінець звітного періоду по суттєвим рахункам, які складають найбільшу частку на рис. 3.5.

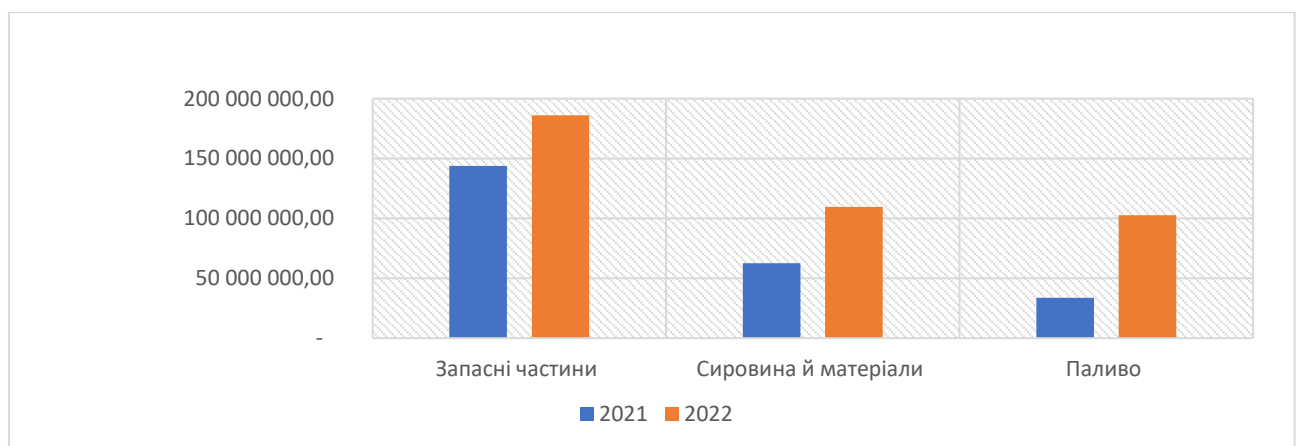

Рисунок 3.5 – Порівняння початкових та кінцевих залишків по найбільшим рахункам запасів, грн.

Оглянувши рис. 3.5 помітно суттєве збільшення по основним рахункам на кінець періоду. Даний аналіз та отримана аналітичних процедур інформація дає нам розуміння, в подальшому протягом аудиторської перевірки на дані рахунки, слід привернути особливу увагу під час складання вибірки і подальших аудиторських процедур.

Переглянуто реєстр запасів на кінець періоду з відповідними підсумками, було перевірено арифметичну точність, узгодженість підсумків з Головною книгою, виконано огляд на предмет будь-яких незвичний статей.

В подальшому аудиторами було проведено спостереження за проведенням вибіркової інвентаризації (фактичної наявності) товарно-матеріальних цінностей ПрАТ «Дніпровський КПК», розташованого за адресою – смт. Дніпровське, вул. Островського, 11.

Аудитори були присутні при інвентаризації, що проводилась згідно Наказу № 879 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затвердженого Міністерством фінансів України від 02.09.2014 р.

На ПрАТ «ДКПК» рух запасів було зупинено частково для проведення інвентаризації на тих ділянках, де проходив переоблік.

Підрахунок проводився всіма членами інвентаризаційної комісії в присутності матеріально відповідальних осіб.

Запаси, в залежності від виду, були складені в осередках, на стелажах, на підлозі, зберігались на піддонах, в мішках, бочках, відкритих ділянках.

По запасам в вибірку потрапило 25 позиції, загальна сума по яким дала покриття 9,50% від загальної статті запасів.

Також, в процесі інвентаризації було перевірено 9 із 55 позицій готової продукції, що знаходилась на відповідальному зберіганні на складі підприємства. Аудиторам було надано договір на давальницьку переробку зерна кукурудзи відповідно до якого ПрАТ «ДКПК» перероблювало та зберігало до відвантаження дану продукцію.

Під час інвентаризації аудиторами не були виявлені відхилення фактичної наявності від даних бухгалтерського та оперативного обліку.

При перевірці були виявлені запаси по яким не відбувався рух на протязі 2022-го року. Було сформовано запит, та за отриманими поясненнями керівництва було встановлено, що дані запаси існують як стратегічний запас для використання в господарській діяльності, або використовуються у виробничому процесі і списання відбувається тільки з причин пошкодження або неможливості подальшого використання.

Однією з аудиторських процедур було тестування надходження та вибуття запасів, згідно якого аудиторами були проаналізовані вибірково первинні документи, щодо оприбуткування запасів та їх звірка з обліковими регістрами, готова продукція та витрати на неї відображені в документі «Звіт виробництва за зміну» згідно якого відображення в бухгалтерському обліку готової продукції відбувається кожного дня на ранок по закінченню зміни.

Відображення витрат по незавершеному виробництву здійснюється згідно первинних документів по відповідним субрахункам незавершеного виробництва. Загалом оцінка запасів під час оприбуткування здійснюється без суттєвих порушень та у відповідності до МСБО.

При вибутті запасів, відпуску у виробництво, продажу та іншому вибутті, вони оцінюються на основі методу ідентифікованої собівартості за відповідними партіями, при перевірці документів на вибуття запасів і відповідність нормам облікової політики підприємства та МСБО суттєвих порушень не виявлено.

Для перевірки самого методу вибуття запасів було відібрано 3 найбільші позиції, які складають більшу частину статі по запасам.

Було проведено огляд та перерахунок всіх операцій (надходження, вибуття, переміщення) по даним позиціям, по відповідним партіям за період перевірки, за допомогою програми «MS Excel». При перерахунку методу вибуття запасів відхилення не виявлені, методи є загальноприйняті, суб'єктивність відсутня.

Під час аудиту запасів виконано перевірку, що відображена вартість запасів не перевищує чисту вартість реалізації (ЧВР). Зроблено вибірку об'єктів

запасів та порівняно собівартість запасів із цінами продажу у накладних та інших первинних документах на реалізацію.

Перевірено, що рахунки-фактури, контракти наближаються до «звичайної» ціни для середнього споживача, а не «до рекомендованої роздрібної ціни». З врахуванням того що первісна вартість запасів не перевищує їхню чисту вартість реалізації за 2022 рік, уцінки вартість запасів не потребує.

Підсумовуючи можна зазначити, що ПрАТ «ДКПК» веде облік запасів та розкриває інформації в фінансовій звітності про них відповідно до норм МСБО та МСФЗ.

3.3. Шляхи вдосконалення обліку та внутрігосподарського контролю запасів на ПрАТ «ДКПК»

Впровадження ефективних методів та засобів обліку і контролю запасів є суттєвою складовою успішного управління підприємством. Враховуючи динамічний характер сучасних бізнес-процесів та вимоги до ефективного управління ресурсами, аналіз та удосконалення цих аспектів стають надзвичайно важливим завданням для будь-якої організації.

Головною передумовою успішного функціонування виробничого процесу на підприємстві, зокрема в ПрАТ «ДКПК», є належний облік та ефективний контроль виробничих запасів. Це стає ключовою ланкою в діяльності будь-якого господарського суб'єкта, і вимагає серйозного уваги.

Однією з основних стратегій для вдосконалення системи обліку та управління виробничими запасами може бути спрощення оформлення операцій, пов'язаних з приходом та витратами матеріальних цінностей. Зокрема, відпуск матеріалів для виробництва може бути оформлений на основі попередньо встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів з відповідним підписом особи, що отримує ці матеріали. Також можна враховувати внутрішні переміщення матеріалів в цих картках.

З метою попередження помилок та порушень під час збору та реєстрації оперативних даних щодо виробничих запасів, які піддаються обліку, пропонується докладно розробити інструкції для виконавців цих завдань. Ці інструкції можуть приймати форму посадових інструкцій, виписок із схеми документообігу тощо. Конкретні виконавці повинні бути ознайомлені з процедурою та строками реєстрації даних і також мати доступ до системи заохочень і покарань за виконання або невиконання своїх обов'язків.

Реалізація системи контролю, яка включає проведення ревізій, звірок та інвентаризацій, допоможе зменшити ризик неефективності системи збору та реєстрації операцій щодо виробничих запасів. Важливим кроком є також використання уніфікованих форм документації для усіх відділів обліку.

Окрім цього, слід створити графіки документообігу для обліку запасів та передбачити функції виконавців при створенні та перевірці первинних документів. Розпорядчу документацію, яка стосується господарських операцій, мають отримувати відповідальні особи, які мають право підписувати такі документи. Також, працівники бухгалтерії повинні контролювати правильність заповнення первинної документації з обліку виробничих запасів, а також встановлювати відповідальність за можливі порушення через посадові інструкції та систему покарань.

Загалом, реалізація цих заходів спрямована на підвищення результативності фінансово-економічної діяльності підприємства, спрощення процесів обліку та контролю наявності, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягнення економії в цій сфері. В контексті ринкової економіки та міжнародних стандартів, важливо переглянути методологію бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів. Всі інвентаризації, контрольні та вибірккові перевірки мають важливе значення для забезпечення правильного обліку та управління матеріалами.

Наявність належно обладнаних складських приміщень, які включають в себе вагові та вимірювальні пристрої, мірну тару та інші необхідні засоби, також

є важливим чинником для забезпечення збереження виробничих запасів і правильного приймання, зберігання та видачі їх.

Оптимізація процесу формування виробничих запасів є одним із напрямів для підвищення ефективності управління ними. Пошук оптимальних потреб у запасах, як внутрішніх, так і зовнішніх, стає завданням у сучасних умовах. У цьому контексті важливо розглядати облік і контроль виробничих запасів у комплексі та відновити інтегрований підхід до цього процесу.

Зважаючи на важливість доходів від послуг з переробки, які становлять надзвичайно значущу частину чистого прибутку ПрАТ «ДКПК» - цей аспект вигідно підкреслює актуальність розробки та впровадження власного програмного продукту або купівлі вже існуючого для всього ланцюга виробництва на підприємстві, і в цілому обліку, оскільки програма «1С: Підприємство», якою активно користується підприємство має походження з країни агресора. В цьому контексті гостро постає питання в заміні програмного забезпечення та переробки інформаційної системи на підприємстві [49].

Програмне забезпечення, яке спеціалізується на оптимізації обліку та контролю, може мати велике значення в управлінні та узгодженні виробництва, від отримання сировини до відвантаження готової продукції.

Програмне забезпечення цього роду дозволить забезпечити комплексний облік всіх процесів та операцій, пов'язаних з переробкою кукурудзи. Це означає, що всі дані, починаючи від придбання (отримання від постачальників) сировини, подальші операції з переробки та виробництва готових продуктів, до їх відвантаження, будуть систематично фіксуватися та зберігатися в єдиній системі. Це дозволить керівництву та фахівцям галузі миттєво отримувати доступ до всієї необхідної інформації, яка відноситься до процесів виробництва та управління [56].

Управління контрактами та угодами стає простішим завдяки впровадженню такого програмного забезпечення. Підприємство матиме можливість систематично створювати, зберігати та відстежувати контракти та угоди, що пов'язані з поставкою сировини та реалізацією готової продукції. Ця

функціональність дозволить ПАТ «ДКПК» ефективно керувати та забезпечувати контроль над всіма аспектами угод, що у свою чергу допоможе уникнути спорів та виконувати всі умови угод точно та своєчасно.

Однією з важливих складових внутрішнього-господарського контролю є ефективне управління виробничими запасами. Впровадження програмного продукту дозволить автоматизовано відслідковувати залишки сировини, витрати матеріалів та наявність готової продукції на складах. Це надасть можливість уникнути надмірних запасів, що може сприяти зменшенню витрат, або ж їхньої недостатчі, що може призвести до втрат та збитків.

Зауважимо, що розглянуте програмне забезпечення може бути адаптоване до індивідуальних потреб підприємства, таких як встановлення конкретних стандартів якості, регулювання критичних термінів виробництва та інших параметрів, які важливі для ПАТ «ДКПК».

До речі, важливо відзначити можливість інтеграції цієї системи зі службами коротких повідомлень (SMS) та автоматичною електронною поштою. Ця інтеграція дозволяє встановлювати швидкий та зручний обмін інформацією, відправляти сповіщення, розсилати звіти та оновлення, що покращує комунікацію та сприяє оперативному реагуванню на події та зміни у виробничому процесі. Більш того, система також може бути інтегрована з різними приладами, призначеними для точного вимірювання та відстеження кількості сировини та готової продукції.

Слід також відзначити, що подібна інформаційна система надає можливість здійснювати закупівлю сировини, включаючи кукурудзу, та автоматично формувати записи журналу розрахунків. Це важливий аспект, оскільки спрощує та автоматизує процес придбання сировини та обліку фінансових операцій на підприємстві. Прикладом такої системи є Starchplus ERP [65]. На рис. 3.6 узагальнено переваги, функції та можливості подібної системи для ПАТ «ДКПК».

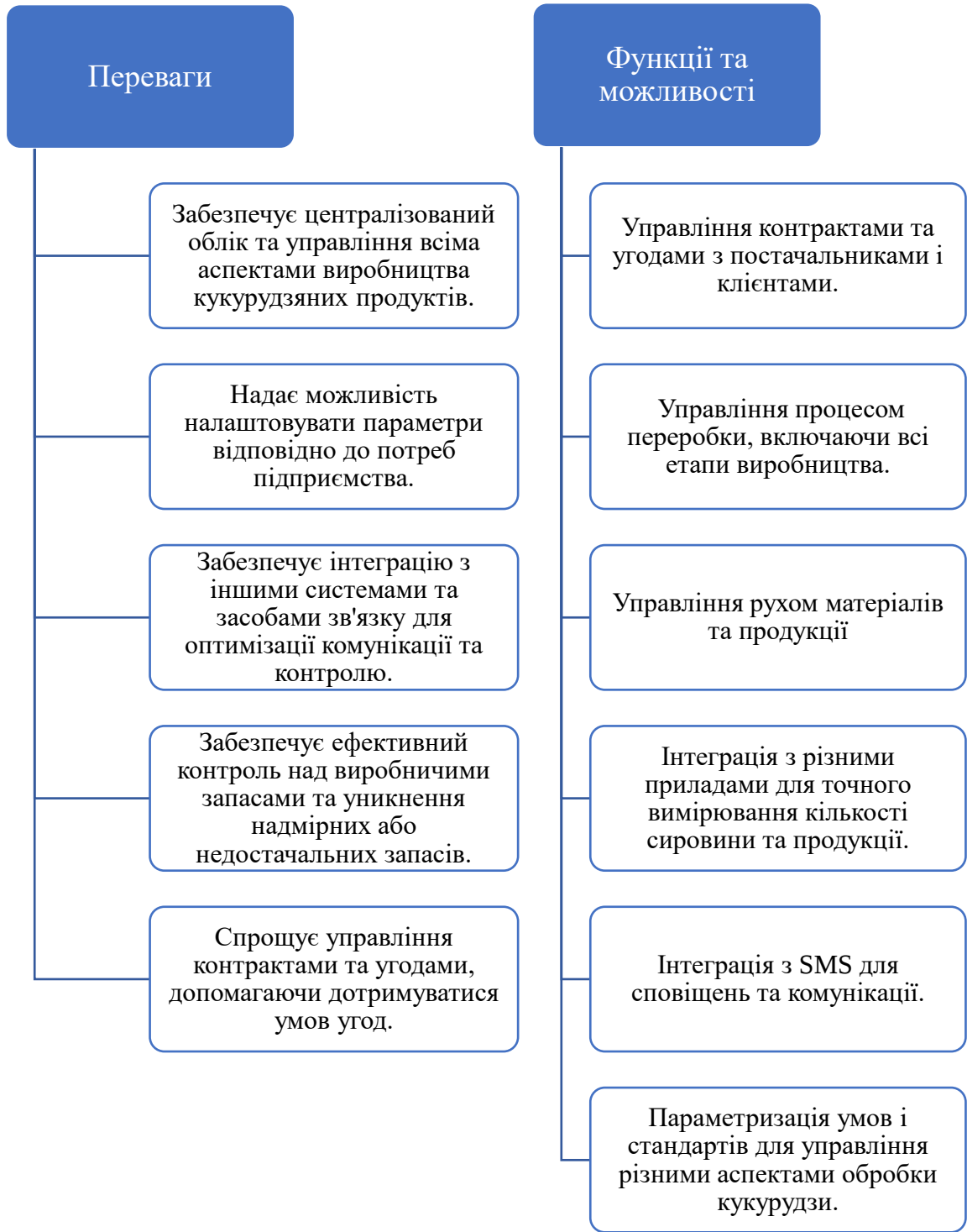

Рисунок 3.6 - Переваги, функції та можливості інформаційної системи для заводу крохмалопродуктів

Джерело: Розроблено автором на основі [65]

У цілому, проаналізувавши всі переваги та можливості впровадження подібного програмного продукту, які наведені на рис. 3.6 можна сказати, що воно гарантує покращення контролю, оптимізацію виробництва та обліку, що, в свою

чергу, призведе до підвищення ефективності та рентабельності діяльності ПрАТ «ДКПК».

Загалом, для ПрАТ «ДКПК» ефективний облік та управління виробничими запасами можуть бути поліпшені завдяки спрощенню процедур, удосконаленню методології, впровадженню інформаційних технологій та більш ефективному контролю всіх аспектів цього важливого процесу.

ВИСНОВОК

Сутність обліку та управління запасами для підприємств не може бути переоцінена, оскільки вони складають значну частину активів і суттєво впливають на фінансову стійкість та продуктивність бізнесу. Ретельний облік запасів відповідно до чинних нормативних актів і стандартів є важливим для підприємства, забезпечуючи одночасно стандартизацію обліку запасів, що сприяє точному відображенню фінансових показників підприємства у фінансовій звітності. Це є критично важливою передумовою для порівняння фінансової звітності різних підприємств та підтримання її достовірності перед зацікавленими сторонами, включаючи інвесторів та банки, і стає ключовим для уникнення правових проблем і забезпечення точності фінансової звітності.

Розбір важливості запасів було розглянуто починаючи з теорії та макроекономічного аналізу змін обсягів запасів на підприємствах в Україні, який допоміг виявити тенденції та закономірності в галузі обліку запасів на національному рівні, що може стати важливим інструментом для розробки стратегій управління запасами.

Щодо ПрАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат», слід відзначити його стабільну фінансову стійкість, основний дохід отримується від надання послуг з переробки і позиціонується як лідер на ринку кукурудзяного крохмалю, і відповідно підприємство з великою кількістю запасів.

Дослідження організації обліку запасів і їх відображення в фінансовій звітності на прикладі ПрАТ «ДКПК» дозволило детально розглянути ключові аспекти управління запасами, які мають визначальний вплив на фінансовий стан підприємства. У цьому розділі було проведено аналіз методів та процедур обліку запасів на підприємстві, виокремлено їх особливості та ретельно вивчено способи відображення результатів обліку у фінансовій звітності.

Результати аналізу організації обліку запасів на ПрАТ «ДКПК» підтвердили, що підприємство ретельно дбає про точність та повноту обліку своїх запасів. Важливим є дослідження використання автоматизованих

бухгалтерських програм, які спрощують процес обліку та надає можливість оперативно контролювати залишки та рух запасів.

Аналіз запасів на даному підприємстві вказує на їхню вагому роль у формуванні фінансового результату та ліквідності компанії. Запаси є однією з ключових складових активів, і ефективне управління ними визнається як важлива мета для забезпечення фінансової стабільності та правильного відображення фінансової звітності.

Відображення результатів обліку у фінансовій звітності має суттєве значення перед стейкхолдерами та інвесторами. Надійність та достовірність інформації про запаси в фінансовій звітності дозволяють приймати обґрунтовані управлінські рішення та впливати на інвестиційну привабливість підприємства.

Аудиторська перевірка запасів в ПрАТ «ДКПК» вказує на особливості які відбулися в процесі обліку запасів на даному підприємстві та надає підтвердження достовірності фінансової звітності.

Спеціальна увага була приділена виявленню суттєвих помилок, які можуть бути допущені підприємством.

Під час аудиторської перевірки в ПрАТ «ДКПК» було проведено різні аудиторські процедури, зокрема, перевірку надходження та вибуття запасів, які були виконані без суттєвих порушень. Оцінка вартості запасів при їхньому оприбутковуванні була проведена відповідно до міжнародних стандартів і без суттєвих відхилень. Перевірка методу списання запасів відповідно до облікової політики компанії також не виявила суттєвих порушень. Важливо зазначити, що під час перевірки фактичної наявності запасів під час інвентаризації аудитори не виявили відхилень від даних бухгалтерського та оперативного обліку. Наприклад, запаси, які не мали руху протягом 2022 року, були пояснені управлінським персоналом як стратегічні запаси для господарської діяльності.

За результатами аудиту було перевірено вартість запасів і встановлено, що вона відповідає чистій вартості реалізації, що гарантує відсутність потреби в їхній уцінці.

Загалом, аудиторська перевірка запасів в ПрАТ «ДКПК» підтвердила, що облік на цьому підприємстві ведеться відповідно до міжнародних стандартів. Аналіз результатів аудиту дозволив визначити шляхи для удосконалення обліку та внутрігосподарського контролю запасів в ПрАТ «ДКПК.» Було розроблено рекомендації для впровадження ефективних методів та засобів обліку і контролю запасів, спрощення процедур, удосконалення методології, використання інформаційних технологій та покращення контролю всіх аспектів цього процесу. Важливо розробити інструкції для виконавців обліку запасів і створити графіки документообігу для обліку запасів з відповідним контролем і відповідальністю за порушення. Виявлені рекомендації сприятимуть подальшому вдосконаленню системи обліку та контролю виробничих запасів, що сприяє підвищенню ефективності та прибутковості підприємства.

Узагальнюючи, система обліку та управління запасами на ПрАТ «ДКПК» відповідає сучасним стандартам та вимогам. Детальний аналіз і відображення результатів обліку в фінансовій звітності підприємства є надійним та інформативним.

Аналізуючи наукові підходи до визначення сутності та класифікації запасів на підприємствах, сучасні методи обліку запасів методикою аналізу запасів з метою виявлення резервів економії витрат та підвищення ефективності управління запасами та дослідивши особливості проведення аудиту запасів на підприємствах, досліджено організаційні аспекти обліку, аналізу та аудиту запасів на ПрАТ «ДКПК», виявлено потенційні недоліки та можливості для удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз ефективності використання запасів // Довідник з економіки
URL: <https://osvita.ukr-lit.com/analiz-efektivnosti-vikoristannya-zapasiv/> (дата звернення 10.10.2023).
2. Аудит : підручник / О.А. Петрик, В. О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.
; за ред.. О.А. Петрик. К. : КНЕУ, 2015. 498 с.
3. Аудиторський звіт // ПрАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ». URL:
http://dkpk.ddns.net/pjscdkpk/doc/2023/Pov_AV2022_30082023.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
4. Бондаренко О.М., Руденко Л.О. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. // *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1382> (дата звернення 10.10.2023).
5. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник Житомир: ПП «Рута», 2014. 912 с.
7. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / В. М. Соболев, І. А. Косата, Т.В. Розіт тощо; за ред. В. М. Соболева. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 222 с.
8. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Н.С. Акімова, О.О. Говоруха,
9. Василенко О.В., Ткаченко І.Т.. Виробничий (операційний) менеджмент: навч. Посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 532 с.
10. Верига Ю.А., Плаксієнко В.Я. Облік, оподаткування та аудит: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2021. 509 с.
11. Виноградова М.О., Жидеєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

12. Виробнича логістика : навч. посібник / О.В. Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, О.В. Доровський, Г.В. Кубасова. Харків. : НФАУ, 2015 364 с.
13. Голов С. Ф. Управлінський облік : навч. посібник для здоб. вищ. освіти. Київ : ЦУЛ, 2020. 534 с.
14. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція станом на 08.10.2023) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 31.09.2023).
15. Давидов Г.М. Аудит: підручник К. : Знання 2004. 511 с.
16. Додаток «Форма №1», «Форма №2» // ПрАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ». URL: http://dkpk.ddns.net/pjscdkpk/doc/2023/Zvit_f1-f2_2022.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
17. Додаток «Форма №3», «Форма №4» // ПрАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ». URL: http://dkpk.ddns.net/pjscdkpk/doc/2023/Zvit_f3-f4_2022.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
18. Додаток «Форма №5» // ПрАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ». URL: http://dkpk.ddns.net/pjscdkpk/doc/2023/Zvit_f5_2022.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
19. Звіт про управління // ПрАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ КРОХМАЛЕПАТОКОВИЙ КОМБІНАТ» URL: http://dkpk.ddns.net/pjscdkpk/doc/2023/Pov_zzu2022_30082023.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
20. Звіт про фінансову стабільність 2019 // Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf (дата звернення: 31.09.2023).
21. Івахненко С. Упровадження програмного забезпечення обліку і контролю: потенційні переваги і реальні проблеми // *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 2. С. 56-62.

22. Каменська Т. О. Методи збору аудиторських доказів службою внутрішнього аудиту // *Вісник Житомирського технол. ун-ту*. Житомир, 2010. Ч. 1. № 12. С. 61 - 63.
23. Ключові показники розвитку економіки та фінансового сектору України за 2019 рік // Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4 (дата звернення: 31.09.2023).
24. Крикавський Є.В. Логістичне управління : підручник. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2016. 684 с.
25. Кришевич, О. В. Аудит: помилки чи шахрайство // *Вісник університету «Україна»*. 2010. №1. С. 122 - 127.
26. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін. Фінансовий облік: підручник / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.Я. Микитюк та ін. – 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 551 с.
27. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту : навч. посібник. К. : Каравела, 2004. 568 с.
28. Мельнікова К.С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики // *Економічні студії*. 2014. №1(1). - С. 13-18.
29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 // Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення 07.10.2023).
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 // Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2036_ukr_2018.pdf (дата звернення 07.10.2023).
31. Міжнародний стандарт супутніх послуг (МСА) 315 (переглянутий в 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення» // Міністерство фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_\(Revised_2019\)_Full_Standard_and_Co_nforming_Amendments_\(uk\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_(Revised_2019)_Full_Standard_and_Co_nforming_Amendments_(uk).pdf) (дата звернення 07.10.2023).

32. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 // Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16%20ukr%202021.pdf> (дата звернення: 31.09.2023).
33. Міжнародний стандарт фінансової звітності 2 // Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2002_ukr.pdf (дата звернення 07.10.2023).
34. Міжнародні стандарти аудиту // Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit> (дата звернення 07.10.2023).
35. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.
36. Огійчук М.Ф., Рагуліна. І.І., Новіков І.Т. Аудит : навч. посібник. К. : Алерта, 2020. 852с.
37. Павлова Т.В. Інвентаризація як інструмент аудиту основних засобів на підприємстві // Архів конференцій «Економічні науки» URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62488.doc.htm. (дата звернення: 31.09.2023).
38. Пономарьова Т., Матюшко М. Аналіз програмних продуктів, які використовуються для автоматизації бухгалтерського обліку суб'єктами підприємницької діяльності // *Соціальна економіка*. 2021. № 62. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socoeconom/article/view/18255> (дата звернення 10.10.2023).
39. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 №2258-VIII (Редакція станом на 01.01.2023) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 31.09.2023).
40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (Редакція станом на 10.08.2022) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 31.09.2023).

41. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція від 30.11.1999 №291 (Редакція станом на 29.07.2022) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 31.09.2023).

42. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: Наказ 10.01.2007 р. №2. (Редакція станом на 14.01.2020) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>

43. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ від 07.02.2013 N 73 (Редакція станом на 17.02.2023) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 31.09.2023).

44. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 № 318 (Редакція станом на 03.11.2020) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 31.09.2023).

45. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ від 20.10.1999 № 246 (Редакція станом на 01.01.2023) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 31.09.2023).

46. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ від 24.05.1995 № 88 (Редакція станом на 09.03.2023) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 31.09.2023).

47. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ від 09 вересня 2014 р. N 879 (Редакція станом на 29.07.2022) // База даних «Законодавство України» / Міністерство Фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

48. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: Наказ від 21.06.1996 № 193 (Редакція станом на 22.10.2021) // База даних «Законодавство України» / Міністерство статистики України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96> (дата звернення: 31.09.2023).

49. Ратушний М. Інноваційний підхід до організації обліку в умовах застосування сучасних автоматизованих систем на вимогу реалізації стратегії сталого розвитку // *Управління, адміністрування та право: проблеми, тенденції досягнення*. 2021. №1 С. 55–61.

50. Рязанова Н. О. Аудит : навч. посібник. Старобільськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2021. 234 с.

51. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. К. : Знання, 2007. 668 с.

52. Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. // *Вісник Львівського національного аграрного університету*. сер. «Економіка АПК». 2015. № 22(1). С. 92–97.

53. Скорба О.А. Методика аудиту виробничих запасів // Архів конференцій «Економічні науки» URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2014/Economics/7_164138.doc.htm

54. Скрипник М.І. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016. № 2–3 (35). С. 378-398.

55. Словник сучасних економічних термінів: підручник / З.Б. Живко, О.М. Живко, І.Ю. Живко. Львів : Край, 2007. 384 с.

56. Слюніна Т.Л., Пасічник Д.Р. Впровадження новітніх інформаційних систем для управління запасами на сільськогосподарських підприємствах. //

Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. сер. «Економічна». 2023. № 1 (2023). С. 55-61.

57. Сонько В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2016. 496 с.

58. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб.. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 224 с.

59. Сухарева, Л. О. Вибіркові дослідження в загальній системі аудиту: методичний аспект // *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського*. 2013. №3. С. 147–153.

60. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. К. : Алерта, 2006. 1080 с.

61. Українська база статистичної інформації // Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 07.10.2023).

62. Утенкова К.О. Аудит: навч. посібник К.: Алерта, 2011. 408 с.

63. Цал Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

64. Череп О. Методика проведення аудиту запасів на великих промислових підприємствах // *Вісник Житомирського державного технологічного університету. сер: «Економічні науки»*. 2010. № 3. С. 197-200.

65. Software for Maize Starch Plant // Welfare Infotech URL: <https://www.welfareinfotech.com/solutions> (дата звернення 10.10.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Форма № 1-ТН

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА

м. Київ

№ 43 “04” жовтня 2022 р.

Автомобіль Renault Traffic, BA 3637CP Причіп/напівпричіп — Вид перевезень за кілометровим тарифом
(марка, модель, тип, реєстраційний номер) (марка, модель, тип, реєстраційний номер)

Автомобільний перевізник ФОП Свириденко О.А.

1	0	2	0	3	0	4	0	5	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

 Водій Петраков Я.В., АМ 3250 АО
(найменування/П.І.Б.) (податковий номер) (П.І.Б., номер посвідчення водія)

Замовник Приватне акціонерне товариство «Дніпровський крохмалопаточковий комбінат»
(найменування/ П.І.Б.)

Вантажовідправник Приватне акціонерне товариство «Дніпровський крохмалопаточковий комбінат», смт Дніпровське, вул. Островського 11.

		0	0	3	8	3	3	7	2
--	--	---	---	---	---	---	---	---	---

(повне найменування, місцезнаходження /П.І.Б., місце проживання) (податковий номер)

Вантажоодержувач Товариство з обмеженою відповідальністю «Едельвейс», м. Чернігів, вул. Бєлова, 37

		8	7	6	5	4	3	2	1
--	--	---	---	---	---	---	---	---	---

(повне найменування, місцезнаходження /П.І.Б., місце проживання) (податковий номер)

Пункт навантаження смт Дніпровське, вул. Островського 11. Пункт розвантаження м. Чернігів, вул. Бєлова, 37
(місцезнаходження) (місцезнаходження)

кількість місць Сто масою брутто, т тисяча отримав водій/експедитор Петраков Я.В., водій, Петраков
(словами) (П.І.Б., посада, підпис)

Усього відпущено на загальну суму п'ятсот сорок тисяч грн, 00 коп., у т.ч. ПДВ дев'яносто тисяч грн, 00 коп
(словами, з урахуванням ПДВ)

Супровідні документи на вантаж Накладна № 25 від 04.10.2022 р., договір купівлі-продажу від 01.10.2022 р. № 38/к,
сертифікат відповідності від 15.10.2022 р. АС12567

Зворотний бік

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

№ з/п	Найменування вантажу (номер контейнера), у разі перевезення небезпечних вантажів: клас небезпечних речовин, до якого віднесено вантаж	Одиниця виміру	Кількість місць	Ціна без ПДВ за одиницю, грн	Загальна сума з ПДВ, грн	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса брутто, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Крохмал	кг	100		540 000	пак.	Накладна № 25 від 04.10.2022 р., договір купівлі-продажу від 01.10.2022 р. № 38/к, сертифікат відповідності від 15.10.2022 р. АС12567	1000
Всього:		×	100	×	540 000	×	×	1000

Здав (відповідальна особа вантажовідправника):

Соколов О.С., директор, Соколов

(П.І.Б., посада, підпис)

Прийняв (відповідальна особа вантажоодержувача)

Ващенко М.М., менеджер з постачання, Ващенко

(П.І.Б., посада, підпис)

ВІДОМОСТІ ПРО ПАРАМЕТРИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Він-код	Рік випуску	Габарити автомобіля			Вага автомобіля		Підпис відповідальної сторони (перевізник або водій)
		Довжина, мм	Ширина, мм	Висота, мм	без вантажу, т	з вантажем, т	
10	11	12	13	14	15	16	17
VF1FL000X59237422	2017	4782	1915	1904	1,8	2,4	Петраков

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Операція	Маса брутто, т	Час (год., хв.)			Підпис відповідальної особи
		прибуття	вибуття	простою	
18	19	20	21	22	23
Навантаження	0,6	9.00	9.40	40 хв	Соколов
Розвантаження	0,6	10.00	10.40	40 хв	Ващенко

РАХУНОК-ФАКТУРА

Продавець
ПрАТ "ДКПК"
ЄДРПОУ або ІПН 00383372
смт. Дніпровське, вул. Островського, 11.

Дата 14.11.2022
Номер INV-0001
Загальна сума 38 313 000,00 грн

Покупець
ТОВ "ОДЕСЬКИЙ КРОХМАЛЬ"
37209746
Україна, 67212, Одеська обл., Іванівський р-
н, селище міського типу Радісне, ВУЛИЦЯ
ШЕВЧЕНКА, будинок 1

Термін сплати 28.11.2022

Позиція	Кількість	Ціна	Сума без ПДВ	Сума ПДВ	Сума
крохмаль кукуруд. амілопектиновий в палетах 12-13%	59 125,000	540,00	31 927 500,00	6 385 500,00	38 313 000,00

Специфікації ПДВ **Всього 38 313 000,00 грн**
20% 6,385,500.00 грн (31,927,500.00 грн)

Виписав _____

Додаток В

ПрАТ «ДКПК»
підприємство, організація

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 00383372

Типова форма N М-12
ЗАТВЕРДЖЕНА
наказом Мінстату України
від 21 червня 1996 р. N 193

Код за УКУД

КАРТКА N 117 СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ МАТЕРІАЛІВ

Склад	Місце зберігання		Марка	Сорт	Профіль	Розмір	Номен- клатур- ний номер	Одиниця виміру		Ціна	Норма запасу
	стелаж	комірка						код	найменування		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3	8					20 кг	20517	04	кг	540	100

Найменування матеріалу	Дорогоцінний метал				Номер рядка у ф. N 2-ДМ, дод. до ф. ф. N 2-ДМ і N 4-ДМ
	Найменування	Вид	Маса, г	Номер паспорта	
Крохмал	13	14	15	16	17

Дата запису	Номер документа	Номер за порядком	Від кого одержано чи кому відпущено	Прибуток	Видаток	Залишок	Контроль (підпис, дата)
18	19	20	21	22	23	24	25
						300	
15.12.22	3708	1	Завод КПК	400		700	
20.12.22	154	2	Цех №2		250	450	
28.12.22	162	3	Цех №1		170	280	Цимбал 28.12.22

і т. д.

Додаток Г

ПрАТ «ДКПК»
(підприємство, організація)

Типова форма N М-11
Затверджена
наказом Мінстату України
від 21.06.96 р. N 193

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

00383372

Код за УКУД

0307007

НАКЛАДНА-ВИМОГА
на відпуск /внутрішнє переміщення/ матеріалів

Номер документа	Дата складання	Код				
		виду операції	відправника	одержувача		
101	26.06.2022		011	054		

Підстава Договір №45/2022 від 20.06.2022 р., довіреність №254/7К від 25.06.2022 р., видана Тарасенко В.А.

Кому ТОВ «Сонечко» Через кого Тарасенко В.А.

Кореспондуючий рахунок		Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна	Сума	Інвентарний номер	Номер пас-порта	Порядковий номер запису за складською картотекою
рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	Найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	відправлено (належить відпустити, затребувано)	прийнято (відпущено)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
943	1	зародок	123456	1	кг	15	15	90	1350			25
943	2	глютен сухий	234567	1	кг	10	10	100	1000			26
943	3	крохмаль кукуруд. амілопектинний в палетах 12-13%	345678	1	кг	5	5	110	550			27

Всього відпущено _____ три _____ найменувань, на суму
дві тисячі дев'ятсот грн 00 коп
(прописом)

Відпуск дозволив Ямош А.А.

Головний бухгалтер Цимбал Т.Г.

Здав (відпустив) Деркач Б.А.

Прийняв (одержав) Тарасенко В.А.

Додаток Д

Процедура

1.Значні облікові оцінки

Чи необхідний розгляд суттєвих облікових оцінок для цієї робочої програми?

А. ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ – ОСНОВНІ**2.Аналітичні процедури**

Розробіть і задокументуйте очікування вартості запасів на кінець періоду на основі інформації, отриманої, виходячи з розуміння діяльності суб'єкта господарювання.

Ідентифікувати суттєві зміни або тенденції в:

Запасах порівняно з попереднім періодом (в цілому) за видами та місцями розташування (підрозділами).

Структурі запасів (сировина, незавершене виробництво, готова продукція, запасні частини тощо) порівняно із попереднім періодом.

Собівартості реалізації та валовому прибутку (як відсоток від продажів) протягом трьох останніх облікових періодів.

Оборотності запасів за три останні облікові періоди.

Задокументуйте результати.

3.Коригування

Ретельно перегляньте рахунки запасів у головній книзі за весь період та виявіть будь-які значні або незвичайні внесені коригування (крім коригувань між фізичними обсягами запасів та цифрами в обліку). Отримайте пояснення щодо будь-яких внесених коригувань.

4.Реєстр

Отримайте докладний реєстр запасів на кінець періоду з відповідними підсумками:

а.Перевірити арифметичну точність (надходження та збільшення).

б.Узгодити підсумки з головною книгою.

с.Виконайте огляд реєстру на предмет:

Будь-яких незвичайних статей.

Задокументуйте отримані пояснення.

Подібних статей або обсягів. Якщо вони виявлені, перевірте існування та точність кожної суми.

д.Запитати персонал, який відповідає за запаси або обізнаний з ними, чи відомо йому про таке:

Не відображені в обліку, пропущені або завищені суми запасів.

Не відображені в обліку операції або операції з незвичайними умовами.

Будь-які хабарі або незвичайні знижки.

Будь-які події або умови, які можуть вплинути на вартість запасів (тобто нові технології або тенденції).

5.Запаси, які можуть зазнавати крадіжок або пошкодження

Якщо у суб'єкта господарювання є запаси, які характеризуються підвищеним ризиком крадіжки (наприклад, невеликі високовартісні об'єкти) або пошкодження, зробіть запит управлінському персоналу про те, як він забезпечує безпечне зберігання цих активів. Розгляньте будь-які ризики шахрайства, виявлені у Формі 520Е. (або її еквіваленті).

6.Інвентаризація запасів протягом періоду

Виконати огляд інвентаризацій, проведених суб'єктом господарювання протягом періоду, та:

- a. Оцінити достатність процедур інвентаризації суб'єкта господарювання для підрахунків, проведених протягом усього періоду (якщо застосовно).
- b. Дослідіть та задокументуйте будь-які пояснення суттєвих різниць між фізичною кількістю та даними обліку у бухгалтерських книгах протягом періоду та на кінець періоду.

7.До дати інвентаризації запасів

- a. Визначте всі підрозділи суб'єкта господарювання (включаючи запаси, утримувані третіми сторонами) із значними сумами запасів.
- b. Відвідайте підрозділи із значними запасами заздалегідь до дати підрахунку. Відвідайте інші підрозділи на основі ротації. Оцініть схеми розміщення запасів, місця, що містять запаси великої вартості або неходові запаси, та інші місця розміщення (наприклад, відвантаження, запаси на консигнації тощо), які можуть потребувати особливої уваги під час інвентаризації.
- c. Визначте статті запасів високої вартості у грошовому вимірнику або запасів великого обсягу, вартість яких буде значною. Цим статтям слід приділяти більше уваги під час підрахунків.
- d. Визначте, які місця проведення інвентаризації відвідають члени аудиторської групи. Візьміть до уваги:
Оцінку заходів внутрішнього контролю за запасами, суттєвість, інші фактори ризику та бажане охоплення інвентаризації запасів.
Відвідування деяких підрозділів на основі ротації, припускаючи відсутність суттєвих змін в запасах у залишках. Задокументуйте, в яких підрозділах проводилася інвентаризація у минулому, та які проблеми (якщо вони були) виникали при виконанні підрахунків.
Використання зовнішніх підтверджень щодо кількості запасів, утримуваних на складах третіх сторін.
Відвідування деяких місць розташування або виконання певних тестів несподівано або без попередження.

8.Присутність на інвентаризації

Відвідайте інвентаризацію запасів у обраних підрозділах. Підрахунок, як правило, відбувається на кінець періоду, якщо суб'єкт господарювання не має інформаційної системи, здатної узгоджувати кількість на дату підрахунку та дату кінця періоду.

9.Дати, відмінні від дати кінця періоду

Якщо фізичний підрахунок і контрольний підрахунок здійснювалися на дату, відмінну від дати кінця періоду:

- a. Виконайте огляд проводок, зроблених на рахунках запасів головної книги за період між інвентаризацією та кінцем періоду. Відстежте значні проводки до первинної документації та облікових журналів.
- b. Якщо суб'єкт господарювання має систему безперервного обліку запасів:
Переконатися, що безперервна система обліку запасів узгоджується з рахунками головної книги обліку запасів.
Ретельно перегляньте та протестуйте на основі вибірки проводки у реєстрах системи безперервного обліку, перенесених до головної книги протягом періоду між інвентаризацією та кінцем періоду.

10.Запаси, утримувані третіми сторонами

Отримати докази, що підтверджують існування запасів, утримуваних третіми сторонами, такі як запаси в дорозі, на консигнації або на складах загального користування. Це може включати в себе:

Отримання розуміння заходів внутрішнього контролю за запасами третіх сторін та процедурами і результатами підрахунку.

Письмові підтвердження обсягів запасів на зберіганні у третіх сторін.

Інспектування запасів.

Огляд відповідної документації.

11. Кількість при контрольних перерахунках

Зверте кількість запасів, обраних для контрольного тестування (з інвентаризаційної відомості), до кінцевої інвентаризаційної відомості. Переконайтеся, що номери поточного складського обліку або контрольні інвентаризаційні номери відповідають реєстру, а також опису та кількості. Отримайте пояснення щодо виявлених різниць.

12. Віднесення до належного періоду

Перевірити віднесення запасів до належного періоду.

a. Задokumentуйте процедури суб'єкта господарювання щодо віднесення до належного періоду.

b. Переконайтеся, що особливості віднесення до належного періоду, зазначені під час відвідування інвентаризії у суб'єкта господарювання, узгоджуються з обліковими записами.

c. Відібрати ряд основних закупівель і продажів до кінця періоду та після нього, а також:

Зверте деталі з первинними документами на відвантаження та отримання.

Переконайтеся, що накладні, вантажно-митні декларації та інші документи відображені у реєстрах продажів або закупівель у відповідному періоді.

13. Оцінка собівартості запасів

a. Виконайте огляд методологій калькулювання суб'єкта господарювання (ФІФО, середньозважена собівартість, конкретна ідентифікація або нормативна собівартість тощо) та способу розрахунку собівартості.

b. Виконайте огляд методів калькулювання, що використовуються для кожного виду запасів (сировина, незавершене виробництво, готова продукція). Візьміть до уваги:

Надійність системи безперервного обліку запасів суб'єкта господарювання (тобто відсутність значних коригувань між сумами запасів в обліку та фактичного обсягу запасів на кінець періоду).

Чи значно збільшилися або зменшилися витрати протягом періоду та їх вплив на собівартість реалізації та вартість запасів.

Чи є метод допустимим для цілей оподаткування (тобто, чи створить тимчасову різницю).

c. Зробіть вибірку статей запасів із кожної категорії (сировина, незавершене виробництво, готова продукція тощо).

d. Задokumentуйте, як було розраховано обсяг вибірки (тобто, щоб забезпечити необхідний рівень впевненості) та як було обрано об'єкти для тестування (наприклад, на основі судження або використання вибірки на основі грошової вартості).

14. Калькуляція витрат на матеріали

- а. Із вибірки, зробленої для перевірки калькулювання собівартості, виберіть елементи, що стосуються витрат на матеріали, що використовуються в калькулюваннях витрат на матеріали (ФІФО, середньозважена собівартість), та узгодьте відповідні витрати на матеріали до накладних, вантажно-митних декларацій та інших первинних документів постачальників.
- б. Якщо використовується нормативна собівартість, вивчіть аналіз відхилень нормативної собівартості від фактичної собівартості за компонентами (обсяг, витрати на матеріали тощо), щоб зрозуміти причини відхилень від запланованих витрат у порівнянні з фактичними витратами.
- с. Отримайте пояснення щодо значних відхилень та проведених коригувань. Значні поточні відхилення можуть вказувати на те, що застосований метод калькулювання собівартості є неприйнятним.

15.Калькуляція витрат на оплату праці та розподіл накладних витрат

Щодо вибраних елементів запасів незавершеного виробництва або готової продукції:

- а. Порівняйте використані ставки заробітної праці з платіжними відомостями. Візьміть до уваги результати тестування заробітної плати.
- б. Оцініть обґрунтованість використаних норм накладних витрат. Порівняйте використані норми з фактичними накладними витратами в облікових записах.
- с. Порівняйте очікувану валову рентабельність (очікувана ціна продажів за вирахуванням собівартості та витрат на продаж), з фактичною валовою рентабельністю. Отримайте пояснення різниць.
- д. Якщо використовується нормативна собівартість, вивчіть аналіз відхилень нормативної собівартості від фактичної собівартості за компонентами (обсяг, витрати на матеріали, витрати на заробітну плату, накладні витрати тощо), щоб зрозуміти причини відхилень від запланованих сум.
- е. Отримайте пояснення щодо значних відхилень та проведених коригувань. Значні поточні відхилення можуть вказувати на те, що застосований метод калькулювання собівартості є неприйнятним.

16.Неходові запаси

Переконайтеся, що належний резерв було створено для неходових, застарілих та пошкоджених запасів.

- а. Проаналізуйте метод суб'єкта господарювання для визначення неходових або застарілих об'єктів та отримайте пояснення щодо спостережень, зроблених під час інвентаризація запасів.
- б. Чи покриває резерв:
- Залежані товари,
 - Продукти, які більше не продаються,
 - Пошкоджені запаси,
 - Повернення від клієнтів,
 - Вплив нових технологій,
 - Запаси на замовлення,
 - Втрата основного клієнта,
 - Вплив конкуренції, зокрема на ціноутворення,
 - Запаси, утримувані в інших (віддалених) підрозділах, та

Товари на консигнації або в дорозі? с. Виконайте огляд реєстрів системи безперервного обліку неходових та застарілих запасів суб'єкта господарювання.
17.Застава Зробіть запит, чи були запаси використані в якості застави.
18.Компоненти групи та пов'язані сторони Задокументуйте операції та залишки на кінець періоду з компонентами групи та іншими пов'язаними сторонами. Переконайтеся, що внутрішньогрупові прибутки та збитки, включені в запаси, були вилучені (еліміновані).
19.Чиста вартість реалізації Переконайтеся, що відображена вартість запасів не перевищує чисту вартість реалізації (ЧВР). а. Зробіть вибірку об'єктів запасів та порівняйте собівартість запасів із цінами продажу у накладних та інших первинних документах на реалізацію після звітної дати, прайс-листах та контрактах з клієнтами. б. Переконайтеся, що перевірені рахунки-фактури або контракти наближаються до "звичайної" ціни для середнього споживача, а не "до рекомендованої роздрібною ціни". Розгляньте також вплив знижок за обсяг або торговельних знижок, якщо вони були значними. с. Зробити запити про різниці між собівартістю та чистою вартістю реалізації (ЧВР NR V)) та розглянути, чи потрібно часткове списання. Врахуйте такі пункти: Невелика зміна ціни продажу на продукт із низькою валовою рентабельністю може призвести до необхідності списання. Якщо існує високий ризик застарівання продукту або він є новим для ринку, виконайте огляд останніх накладних або інших документів на реалізацію/контрактів, щоб упевнитися в можливості відшкодування витрат.
20.Переведення в іншу валюту Переконайтеся, що запаси, відображені в іноземній валюті, були переведені за відповідним курсом обміну.
21.Облікові політики Переконатися, що облікові політики є прийнятними та застосовуються послідовно
22.Подання та розкриття інформації Переконайтеся, що фінансова звітність містить розкриття всієї доречної інформації, якої вимагає прийнята концептуальна основа фінансової звітності.
23.Облікові оцінки Для цього розділу фінансової звітності, виявіть облікові оцінки, резерви, нарахування, передоплати та інші забезпечення, які базуються на методах оцінки, а не на конкретній фактичній інформації: а. Оцінити потенційний діапазон ймовірних результатів процесу оцінювання для цієї суми. б. Якщо потенційне відхилення від кількісної величини, яку використовує суб'єкт господарювання, перевищує величину, розраховану в робочих документах, що стосуються визначення суттєвості, заповніть Робочий документ - Облікові оцінки (включаючи справедливую вартість) - Форма 635 та задокументуйте оцінену суму облікової оцінки.
24.Упередженість Управлінського Персоналу

- a. Виконайте огляд Робочої таблиці - Упередженість управлінського персоналу - Форма 416. (або еквівалентний документ), що стосується забезпечень, облікових оцінок, резервів та нарахувань в цьому розділі фінансової звітності, здійснених у попередніх періодах, та оновіть на результати у поточному періоді.
- b. Станом на поточний момент розгляньте результати виявлення будь-яких ознак упередженості при розрахунку забезпечень, облікових оцінок, резервів і нарахувань, здійснених в результаті роботи окремих працівників та відділів.
- c. Шляхом посилання на особу, відповідальну за їх розрахунок та відповідний відділ, додайте до Робочої таблиці - Упередженість управлінського персоналу - Форма 416. (або еквівалентний документ) забезпечення, облікові оцінки, резерви та нарахування, які відносяться до цього розділу фінансової звітності, отримані в цьому періоді, що перевищують порогове значення, зазначене в документах про суттєвість.
- d. Оцініть потенційну суттєвість впливу будь-якого виявленого випадку упередженості.
- e. Визначити потрібні заходи у відповідь на ознаки упередженості, включаючи повідомлення інформації тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та застосування додаткових аудиторських процедур.

25.Експерти, залучені суб'єктом господарювання

У випадках, коли робота експертів, залучених суб'єктом господарювання, є важливою для аудиту цього розділу фінансової звітності:

- a. Визначити, чи має фірма необхідну кваліфікацію з метою оцінки її роботи для цілей аудиту.
- b. Заповніть Робочий документ - Використання експертів - Форма 620

26.Оцінка роботи експерта, залученого суб'єктом господарювання

Якщо в аудиторській фірмі недостатньо спеціальних знань для оцінки роботи експерта, залученого суб'єктом господарювання для цього розділу фінансової звітності, тоді щодо питань, які є потенційно значущими:

- a. Визначте та залучіть (на контрактних умовах) необхідного експерта, який буде діяти від імені фірми.
- b. Отримайте "Підтвердження незалежності та спеціальних знань експерта".
- c. Заповніть Робочий документ - Використання експертів - Форма 520Е.
- d. Розглянути результати експерта фірми і, якщо вони значно відрізняються від результатів суб'єкта господарювання, отримати пояснення розбіжності та оцінити наслідки і величину відповідних невизначеностей.

27.a. РОЗШИРЕНІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХОДІВ У ВІДПОВІДЬ НА РИЗИКИ

Б. ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ - РОЗШИРЕНІ

28.Виявлені докази можливого шахрайства

Якщо виявлено докази можливих невідповідностей:

- a. Задokumentуйте результати та відповідні докази.
- b. Виконайте додаткові процедури, необхідні для підтвердження або усунення виявлених проблем.
- c. Перевірте факти (але не підозри), що стосуються такої ситуації, з працівниками, що були її безпосередніми учасниками.
- d. Якщо проблеми не усунені, довести це питання до уваги управлінського персоналу, який принаймні на один рівень вище, ніж залучені працівники. Документувати пояснення управлінського персоналу та заходи, яких він планує вжити щодо цього питання. Якщо це питання пов'язане з управлінським персоналом, повідомити тих, кого наділено найвищими повноваженнями, або розглянути отримання юридичної консультації.

е. Обговорити наслідки результатів з аудиторською групою та розглянути:

Зміни, необхідні на рівні фінансової звітності та рівні тверджень для оцінених ризиків.

Зміни до загальних заходів у відповідь на рівні фінансової звітності ("Детальні аудиторські заходи у відповідь").

Додаткові процедури в інших розділах фінансової звітності.

ф. Повідомте про результати та запланований план заходів тим, кого наділено найвищими повноваженнями.

Детальне тестування

Виявлення шахрайства

Значні ризики

29.Невідображені в обліку операції (готівка) - ризик шахрайства

а. Зробіть запити операційному персоналу про існування готівкових операцій та їх типи, та чи завжди вони документувалися та відображалися в облікових записах.

б. Порівняйте щомісячні обсяги продажів і валову рентабельність за кожним типом продукції за два останні облікові періоди. Щодо місяців, в яких продажі та/або рівні рентабельності видаються нижче звичайних:

Зробіть запити та задокументуйте пояснення, чому продажі та/або рентабельність нижчі.

Виконайте огляд журналу відвантажень або графіку роботи та звірте вибірку відвантажень/робіт до реєстру продажів. Зробіть запити про випадки, коли товари були відвантажені або послуги надані, але, як видається, не існує видаткових накладних або інших первинних документів.

Задокументуйте пояснення та розгляньте необхідність подальших аудиторських процедур

Детальне тестування

Виявлення шахрайства

Значні ризики

30.Значні продажі відходів - ризик шахрайства

а. Зробіть запити про заходи контролю управлінського персоналу щодо норм (відсоток дефектів тощо) та обсягів продажів відходів.

б. Використайте інформацію щодо норм відходів (отриману із виконаних процедур, що стосуються калькулювання собівартості запасів):

Оцінити приблизний обсяг продажу відходів на основі середніх цін на відходи.

Порівняти оцінку з фактичними продажами відходів.

Задокументуйте значні або незвичайні відхилення.

Детальне тестування

Виявлення шахрайства

Значні ризики

31.Аналітичні процедури

а. Порівняйте валову рентабельність (тобто, як відсоток від продажів) за видами продукції або категорією за кожен із трьох останніх облікових періодів.

б. Порівняйте валову рентабельність за продуктами з відсотком стандартної націнки на продукцію.

с. Порівняйте щомісячну валову рентабельність за два останні облікові періоди. Зазначте будь-які різниці у валовій рентабельності в місяцях, близьких до кінця періоду.

Задokumentуйте значні або незвичайні зміни.

Детальне тестування

Виявлення шахрайства

Значні ризики

32.Застарілі запаси або запаси з низькою оборотністю

Отримати реєстр продажів за продуктами, звертаючи увагу на тенденції продажів та продажі подібних продуктів.

а. Порівняйте обсяги продажів за видами продукції за минулий період з наявними обсягами та рівнем оборотності запасів. Зробіть запити та задokumentуйте пояснення щодо:

Запасів, продажі яких, як видається, зменшуються, але наявні обсяги перебувають на тому ж або й вищому рівні, ніж у попередні періоди.

Наявні обсяги видаються надмірними, виходячи з минулих продажів та оборотності запасів.

б. Зробіть запити та задokumentуйте обговорення з персоналом відділу продажів та/або операційним персоналом стосовно запасів, які, як видається, недобре продаються, запуску нових продуктів, продуктів, що продаються конкурентами за нижчу ціну, та продуктів, на які впливають нові технології.

Детальне тестування

Виявлення шахрайства

Значні ризики

В. АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ

33.Додайте докладну інформацію про задokumentовані аналітичні процедури по суті.

Г. ТЕСТИ ЗАХОДІВ КОНТРОЛЮ

34.Додайте докладну інформацію про задokumentовані процедури тестів заходів контролю.

СУТТЄВІ ОБЛІКОВІ ОЦІНКИ

35.Інформація

Суть облікових оцінок, що розглядаються в цій програмі аудиту.

36.Події після звітної дати

Визначити, чи надають події, що відбуваються до дати звіту аудитора, (додаткові) аудиторські докази стосовно облікової оцінки.

37.Методи тестування

а. Тестувати одне або кілька з наведеного нижче:

Як управлінський персонал здійснював облікову оцінку та дані, на яких вона базується. При цьому аудитор повинен оцінити, чи:

Використаний метод оцінки є прийнятним за конкретних обставин і

Припущення, використані управлінським персоналом, є обґрунтованими з огляду на цілі оцінки застосовної концептуальної основи фінансової звітності

Разом із прийнятними процедурами по суті виконайте тестування операційної ефективності заходів контролю за тим, як управлінський персонал здійснював облікову оцінку

Зробіть точковий прогноз або спрогнозуйте діапазон для підтвердження точкової оцінки управлінського персоналу. Відобразіть відмінності в Формі 335. та отримайте пояснення. З цією метою

Якщо ви використовуєте припущення або методи, що відрізняються від припущень або методів управлінського персоналу, отримайте розуміння припущень або методів управлінського персоналу, на рівні, достатньому для того, щоб визначити, що ваш точковий прогноз або прогнозний діапазон враховують доречні змінні, та оцініть будь-які значні відмінності від точкового прогнозу управлінського персоналу

Якщо ви робите висновок, що доцільно використати прогнозний діапазон, звужте діапазон, виходячи з наявних аудиторських доказів, доки всі результати в межах діапазону не вважатимуться обґрунтованими

b. Аудитор повинен оцінити, виходячи з аудиторських доказів, чи є облікові оцінки у фінансовій звітності в контексті застосовної концептуальної основи фінансової звітності обґрунтованими або викривленими.

38. Використання експертів управлінським персоналом

Якщо управлінський персонал наймає експерта для надання допомоги в підготовці облікових оцінок:

a. Оцініть компетентність, можливості та об'єктивність фірми/особи.

b. Отримати розуміння роботи цього експерта.

c. Оцінити прийнятність роботи цього експерта в якості аудиторських доказів для відповідного твердження.

39. Подання та розкриття інформації

Визначте, чи належним чином були відображені облікові оцінки та справедлива вартість та чи достатньо розкрита інформація про них відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності.

40. Тестування надходження та вибуття запасів

Отримайте перелік запасів, придбаних за період аудиту. Отримати письмові або усні пояснення керівництва щодо формування первісної вартості запасів, включаючи незавершене виробництво та готову продукцію. Розгляньте на предмет відповідності облікової політики компанії та П(С)БО 9 «Запаси».

Перевірте правильність первісної оцінки запасів при оприбуткуванні відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», окрім того: інформацію і припущення, на яких ґрунтується оцінка запасів, правильність розрахунків, які виконуються при оцінюванні. Розгляньте процедуру затвердження управлінським персоналом отриманих оцінок.

Перевірте по 3-5 позиціях застосовуваний метод оцінки запасів та відповідність його П(С)БО 9 «Запаси», та обліковій політиці Компанії.

Перевірте оцінку готової продукції. Визначте документи-джерела, використовувані для підрахунку її собівартості.

Відібрати позиції запасів, що були оприбутковані в періоді, який перевіряється (з ОСВ, або інших реєстрів аналітичного обліку запасів (окрім товарів)):

- для рахунків 20 та 22: перевірити відповідні накладні постачальників або інші первинні документи, на підставі яких сформована первісна

вартість;

- для рахунків 23 та 26: перевірити первинні документи, які підтверджують формування первісної вартості, у відповідності до облікової політики; вибірково перевірити правильність розрахунків (де доречно).

У періоді, що перевіряється відберіть позиції запасів, що вибули (списані, реалізовані, інш.) (з ОСВ, інших регістрів аналітичного обліку, окрім товарів):

- перевірити документи, на підставі яких вибули запаси, а саме: наявність накладних на відпуск, актів на списання або інших первинних документів;

- перевірити правильність відображення операцій з реалізації запасів в бухгалтерському обліку (включаючи нарахування доходів, витрат, ПДВ).

ЗАВЕРШЕННЯ ПЛАНУ АУДИТУ

1) Під час оцінювання отриманих аудиторських доказів команда дотримувалася необхідного рівня професійного скептицизму.

2) Виявлені викривлення (крім тих, які вважаються незначними) були перелічені в Формі 335.

3) Нові ідентифіковані фактори ризику (та переглянуті оцінки існуючих ризиків), були документовані, оцінені (наприклад, у Звіті про ризики 520Е., або еквівалентному) та розглянуті за допомогою процедур, виконаних вище.

УДК 657.05:336.221

Пасічник Даніїл Романович

студент кафедри обліку, статистики та оподаткування,
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Майдан Свободи, 4, Харків, 61000, Україна
ResearcherID: JNR-2789-2023

Слюніна Тетяна Леонідівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики, обліку та аудиту
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Майдан Свободи, 4, Харків, 61000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1398-1210>

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Анотація:** Дана стаття розглядає важливість, необхідність впровадження інформаційних систем для управління запасами в сільському господарстві України в умовах євроінтеграції та конкуренції на глобальному ринку. Підкреслено вплив подібного роду систем на управління та координацію виробничим циклом, включаючи всі етапи від закупівлі сировини до відвантаження готової продукції.*

В даній статті приділяється велика увага до аспекту, як інформаційні системи допомагають автоматизувати облік та контроль у всіх сферах виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечуючи систематичний збір та зберігання даних у єдиній системі. Це полегшує доступ керівництва та фахівців до необхідної інформації, що сприяє поліпшенню управління та

прийняттю рішень, зниженню ризиків шахрайства та викривлення інформації в фінансовій звітності.

Особливу увагу приділяється ефективному управлінню контрактами та угодами, пов'язаними з постачанням сировини та реалізацією готової продукції. Завдяки інформаційним системам підприємства можуть систематично створювати, зберігати та відстежувати всі аспекти угод, зменшуючи ризики конфліктів і забезпечуючи точне виконання умов контрактів.

Також стаття розглядає важливість ефективного управління виробничими запасами, зокрема відслідковування рівня сировини, витрат матеріалів та наявності готової продукції на складах. Це допомагає уникнути надмірних запасів або їхньої недостатчі, забезпечуючи оптимальний рівень запасів і попереджаючи втрати та збитки.

Зазначено, що інформаційні системи можуть бути налаштовані під індивідуальні потреби кожного підприємства, включаючи стандарти якості та інші параметри. Важливим є також можливість інтеграції з іншими інформаційними та комунікаційними засобами, що сприяє швидкому обміну інформацією та покращує комунікацію в підприємстві.

Загальний висновок статті полягає в тому, що впровадження інформаційних систем для управління запасами в сільському господарстві сприяє покращенню контролю, оптимізації виробництва та обліку, що в свою чергу призводить до підвищення продуктивності та прибутковості сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: *інформаційні системи, запаси, сільськогосподарські підприємства, бухгалтерський облік, автоматизація, внутрішньогосподарський контроль.*

Pasichnyk Daniil, Slyunina Tetiana

V. N. Karazin Kharkiv National University

IMPLEMENTATION OF MODERN INFORMATION SYSTEMS FOR INVENTORY MANAGEMENT IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract. *This article explores the importance and necessity of implementing information systems for inventory management in Ukrainian agriculture, particularly in the context of European integration and global market competition. It emphasizes the impact of such systems on the management and coordination of the production cycle, encompassing all stages from raw material procurement to the shipment of finished products.*

The article dedicates significant attention to how information systems assist in automating record-keeping and control in all areas of agricultural production, ensuring systematic data collection and storage in a unified system. This facilitates access to essential information for management and decision-making while reducing the risks of fraud and data distortion in financial reporting.

Special emphasis is placed on effective contract and agreement management related to raw material procurement and product sales. Information systems enable enterprises to systematically create, store, and track all aspects of agreements, reducing the risks of conflicts and ensuring the precise execution of contract terms.

The article also addresses the importance of efficient inventory management, including tracking raw material levels, material consumption, and the availability of finished products in warehouses. This helps avoid excessive inventory or shortages, ensuring an optimal level of inventory and preventing losses and damages.

It is noted that information systems can be customized to meet the individual needs of each enterprise, including quality standards and other parameters. Additionally, the ability to integrate with other information and communication tools is considered valuable, facilitating fast information exchange and improving communication within the enterprise.

In conclusion, the article highlights that the implementation of information systems for inventory management in agriculture contributes to enhanced control,

production optimization, and record-keeping, ultimately leading to increased productivity and profitability of agricultural enterprises.

Keywords: *information systems, inventory ,agricultural enterprises, accounting, automation, internal control*

Вступ. Україна має багату сільськогосподарську історію і відіграє важливу роль на світовому аграрному ринку, є одним з найбільших імпортерів сільськогосподарської продукції до країн Європейського Союзу [11]. Значна частина економічного потенціалу України пов'язана з сільським господарством, включаючи рослинництво і тваринництво. На рис. 1 показано відображено складові частини валова додана вартість в Україні за IV квартал 2022 року.

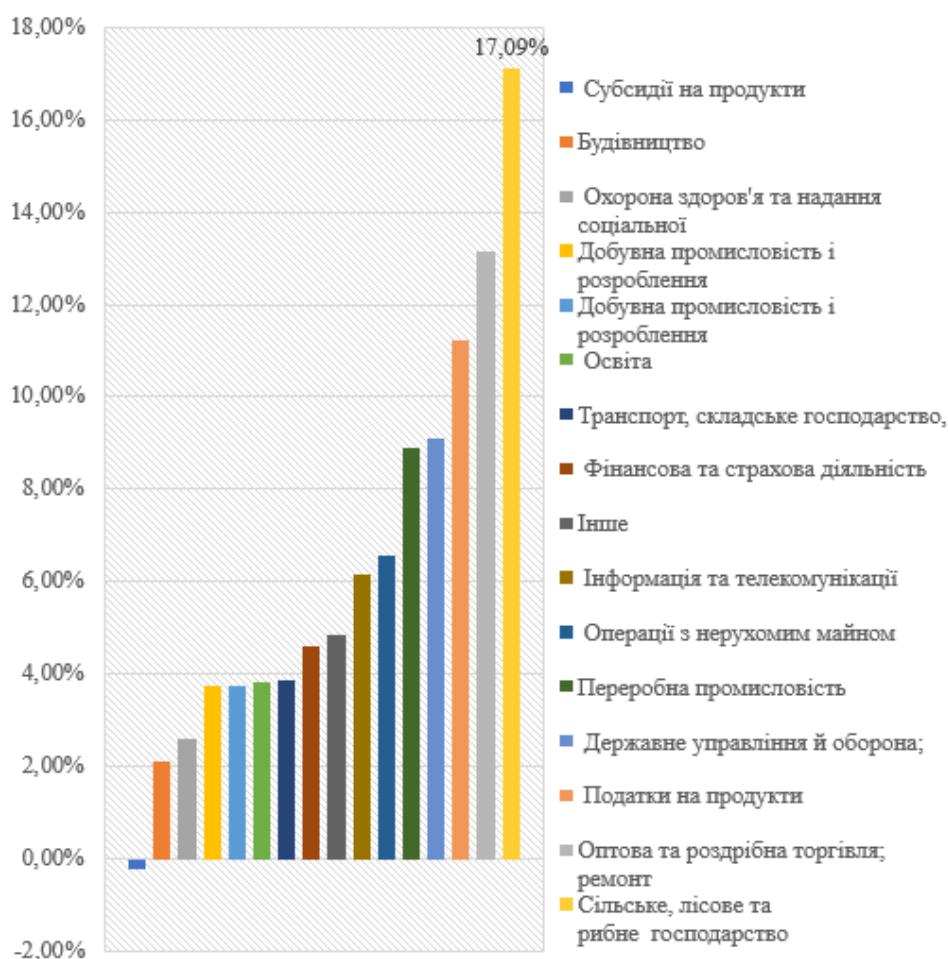

Рисунок 1 – Структура валової доданої вартості в Україні за IV квартал 2022 року

Джерело: Розроблено автором на основі [61]

Як видно з рис. 1 сільське господарство в нашій країні є одним з основних стійких секторів української економіки, що виробляє продукцію як для внутрішнього споживання, так і для експорту.

Тому сільськогосподарським підприємствам та фермерським господарствам доводиться долати низку викликів, пов'язаних з управлінням великими обсягами сировини, матеріалів та готової продукції. Запаси є важливим активом для цих агробізнесів. Стабільне постачання сировини відіграє важливу роль у забезпеченні запасів для виробництва, а також для подальшої дистрибуції. Враховуючи глобальні коливання на сільськогосподарських ринках, стихійні лиха та коливання цін, та євроінтеграцію України точне та ефективне управління запасами стало необхідним для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств

У цьому контексті інформаційні системи управління запасами мають особливе значення для сільського господарства. Вони автоматизують управління запасами, спрощують облік, дозволяють ефективно планувати постачання та дистрибуцію, а також надають можливість враховувати різні фактори, що впливають на процеси виробництва та зберігання. Інформаційні системи управління запасами надають нові можливості для оптимізації виробничих процесів, зниження витрат і забезпечення найвищої якості продукції, що стало важливим фактором успіху сільськогосподарських підприємств. Точний облік є основою для гармонізованого управління внутрішніми бізнес-процесами і забезпечує точне відображення запасів у фінансовій звітності, яка відповідає вимогам як внутрішнього управління, так і міжнародним стандартам бухгалтерського обліку.

Матеріали та методи.

Інформаційним підґрунтям даної статті є праці вітчизняних вчених. Було проаналізовано теоретичні та практичні аспекти використання автоматизованих інформаційних систем в обліку в цілому, так і запасів висвітлені у працях Івахненко С.В. [5], Рапинець В. І. [8], Афанас'єва І. [1], Бутинець Ф. Ф. [2], Ловска, І. Д. [6], Васильєва К. Г. [4], Сугака О. [9], Шишкова Н.Л [10] та інших.

В статті використано метод сходження від абстрактного до конкретного та метод аналогії. З огляду на подальшу діджиталізацію сучасності та появи нових викликів нині це питання залишається актуальним.

Результати. Наявність достатньої кількості запасів є необхідною умовою для успішного ведення бізнесу. Ця потреба ґрунтується на природних схемах руху матеріалів від джерел постачання. З одного боку, наявність оптимально сформованих виробничих запасів гарантує стійкість, безперервність і регулярність діяльності компанії, а отже, економічну стабільність. З іншого боку, на великих промислових підприємствах запаси можуть потребувати значних інвестицій, а від правильності організації обліку та аналізу цих запасів залежить правильність визначення прибутку, фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та загальна ефективність діяльності компанії.

Недосконалість систем бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту призводить до неповноти та несвоєчасності звітної інформації та інших даних. Тривалі затримки між отриманням і використанням бухгалтерської та економічної інформації знижують ефективність роботи підприємства. Недоліки в організації бухгалтерського обліку порушують технологічні процеси, збільшують витрати на утримання бухгалтерського персоналу та створюють умови для недобросовісного відчуження або іншого нецільового використання матеріальних активів [4].

Ключовою передумовою успішного функціонування виробничого процесу на підприємствах сільського господарства є належний облік та ефективний контроль над виробничими запасами. Ця сфера виступає як важлива ланка в діяльності будь-якого господарського суб'єкта та потребує серйозної уваги та ретельного підходу. Виходячи з цього, впровадження ефективних методів та засобів для обліку та контролю запасів на підприємстві визнається суттєвим компонентом успішного корпоративного управління. Враховуючи швидкозмінний характер сучасних бізнес-процесів та високі стандарти ефективного ресурсного управління, аналіз та оптимізація цих аспектів стають надзвичайно важливим завданням для будь-якої організації.

Одним із ключових шляхів для покращення системи обліку та контролю виробничих запасів може бути впровадження сучасної інформаційної системи.

Основними програмами, які використовуються на підприємствах України є «Microsoft Excel», «1С: Підприємство», «Парус», та «MASTER: Бухгалтерія». «1С: Підприємство» є однією з найпопулярніших і всебічних систем для бухгалтерського обліку та фінансового управління [38]. Важливо відзначити, що звичайні бухгалтерські програми, такі як «1С: Підприємство», «Дебет +», «Парус», «Best» та інші, не можуть повністю врахувати специфіку обліку на кожному конкретному підприємстві. Їх впровадження для конкретної галузі вимагає значних додаткових зусиль. У зв'язку із зазначеними труднощами, деякі підприємства розробляють та постійно вдосконалюють власні програмні рішення, спеціально адаптовані для бухгалтерського обліку, включаючи облік матеріальних запасів [6]. Також важливо враховувати, що програма «1С: Підприємство», якою широко користується багато українських підприємств, походить з країни агресора, що лише підкреслює у необхідності впровадження новітніх бухгалтерських систем.

Програмне забезпечення, спрямоване на оптимізацію процесів обліку та контролю, може здійснювати значний вплив на управління та координацію виробничого циклу, від отримання сировини до відвантаження готової продукції. Використання такого програмного забезпечення дозволяє проводити комплексний облік усіх етапів та операцій, пов'язаних з переробкою, зберіганням, тощо. Це означає, що всі дані, починаючи від придбання сировини від постачальників і закінчуючи відвантаженням готової продукції, будуть систематично фіксуватися та зберігатися в єдиній системі. Це полегшує доступ керівництва та фахівців галузі до всієї необхідної інформації, пов'язаної з процесами виробництва та управління.

Керування контрактами та угодами стає більш ефективним завдяки впровадженню такого програмного забезпечення. Підприємство отримує можливість систематично створювати, зберігати та відстежувати контракти та угоди, пов'язані з постачанням сировини та реалізацією готової продукції. Ця

функціональність допомагає господарствам ефективно керувати та контролювати всі аспекти угод, зменшуючи ризики конфліктів і забезпечуючи точне і своєчасне виконання умов угод.

Один з важливих аспектів внутрішнього господарського контролю - це ефективне управління виробничими запасами. Впровадження програмного рішення дозволяє автоматизовано відслідковувати рівень сировини, витрату матеріалів та наявність готової продукції на складах. Це сприяє уникненню надмірних запасів, що може призвести до зменшення витрат, або ж їхньої недостатчі, що може спричинити втрати та збитки.

Слід відзначити, що розглянуте програмне забезпечення може бути налаштоване під індивідуальні потреби підприємства, включаючи встановлення конкретних стандартів якості, регулювання критичних термінів виробництва та інших параметрів, які є важливими для підприємств.

Необхідно відзначити можливість інтеграції цієї інформаційної системи зі службами коротких повідомлень (SMS) та автоматичною електронною поштою. Ця інтеграція дозволяє встановлювати швидкий та зручний обмін інформацією, надсилати сповіщення, розсилати звіти та оновлення, сприяючи поліпшенню комунікації та оперативному реагуванню на події та зміни в виробничому процесі. Покладаючи наголос, система також вміє інтегруватися з різними приладами, призначеними для точного вимірювання та відстеження кількості сировини та готової продукції.

Варто додати, що подібна інформаційна система надає можливість автоматизовувати процеси закупівлі сировини і автоматично створювати записи в журналах розрахунків. Це має важливе значення, оскільки спрощує та автоматизує процедури придбання сировини та обліку фінансових операцій на підприємстві. Ілюстрацією такої інформаційної системи є Starchplus ERP, яка використовується в галузі переробки кукурудзи [65].

Ототожнюючи, використовуючи наявний існуючий приклад інформаційної системи подібного характеру на рис. 2 загально визначено переваги, функціональність та можливості системи цього типу.

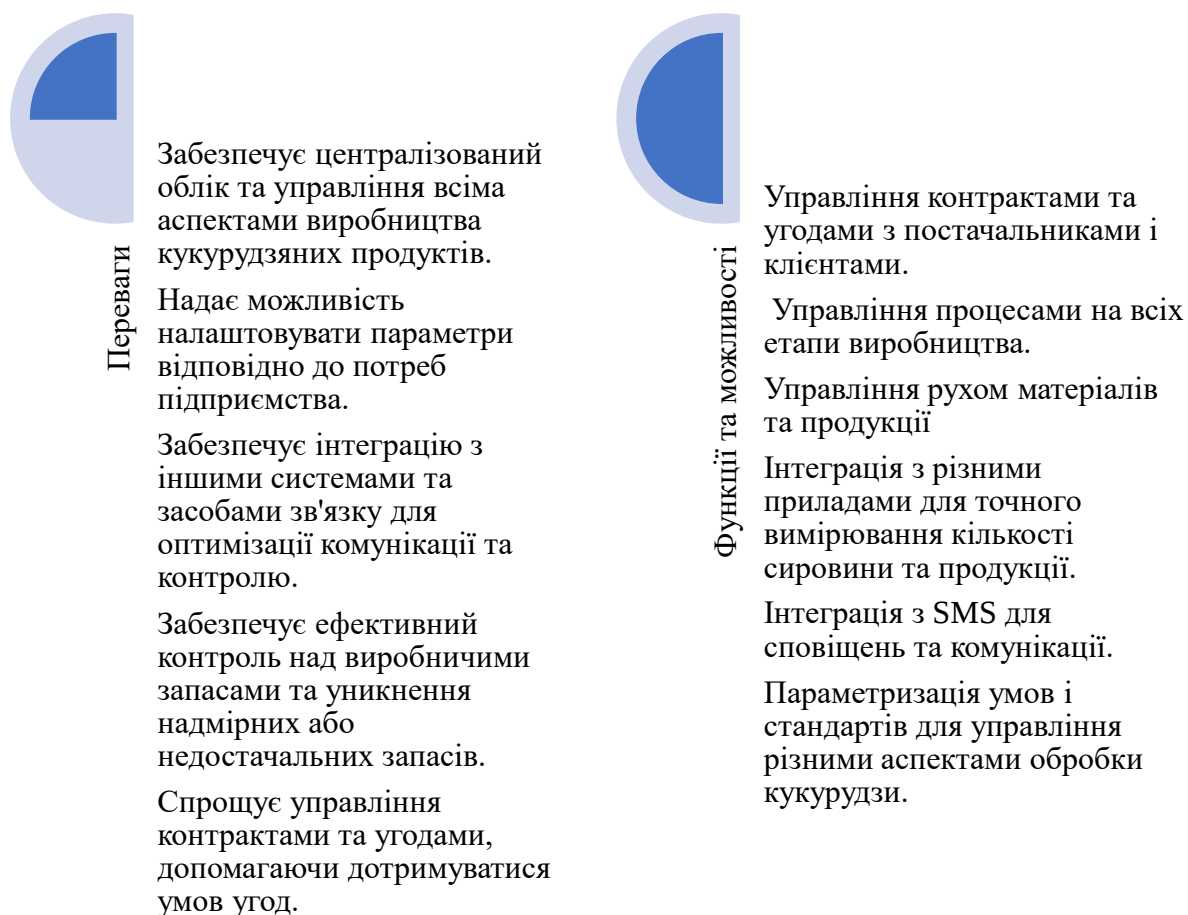

Рисунок 2 - Переваги, функції та можливості подібних інформаційних системи для сільськогосподарських підприємств.

Джерело: Розроблено автором на основі [12]

Загалом, аналізуючи всі переваги та можливості впровадження подібного програмного продукту, які описано на рис. 2, можна стверджувати, що це гарантує поліпшення контролю, оптимізацію виробництва та обліку, що, у свою чергу, призведе до підвищення продуктивності та прибутковості діяльності сільськогосподарських підприємств.

Висновок: Розглядаючи важливість впровадження новітніх інформаційних систем для управління запасами в сільському господарстві та їх вплив на управління та координацію виробничого циклу від закупівлі сировини до відвантаження готової продукції, було виявлено можливість комплексного

обліку всіх етапів та операцій, пов'язаних з сільськогосподарською продукцією. Подібні інноваційні рішення зводять до мінімуму людський фактор, ризики викривлень фінансової звітності, значно покращує внутрішньогосподарський контроль та сприяє збільшенню продуктивності та рентабельності сільськогосподарських підприємств, що робить їх більш конкурентними в умовах світового ринку.

Список використаних джерел:

1. Афанас'єва І. Інформаційна система управлінського обліку в умовах діджиталізації економіки. *Збірник наукових праць ДУІТ*. 2021. №49. С. 32-41. URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/3/3> (дата звернення 08.11.2023).
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир: ПП «Рута», 2010. 726 с.
3. Валовий внутрішній продукт (у середньоквартальних цінах базового 2016р., млн. грн). Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/nr/nr_scb16_2017_2020_u.htm (дата звернення 07.11.2023).
4. Васильєва К. Г. Організація обліку виробничих запасів з використанням автоматизованих інформаційних технологій. *Управління розвитком*. 2014. №9. С. 47-49.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посібник. Київ, Знання-Пре, 2008. 343 с.
6. Ловска, І. Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 2014. №1(22), С. 194–200. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2012-1\(22\)-194-200](https://doi.org/10.26642/pbo-2012-1(22)-194-200) (дата звернення 08.11.2023).
7. Пономарьова Т., Матюшко М. Аналіз програмних продуктів, які використовуються для автоматизації бухгалтерського обліку суб'єктами підприємницької діяльності. *Соціальна економіка*. 2021. № 62. С. 148–155. URL: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-62-14> (дата звернення 02.11.2023).
8. Рапинець В.І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій. *Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України – 2007* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Тернопіль, 21-22 листопада 2007 р.). Тернопіль., 2007. С. 502-504
9. Сугак, О., Корнієнко, Б. Інтегровані інформаційні системи в Україні. *Scientific Collection «InterConf»*, 2022. №112, С. 347–356. URL:

<https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/709>

(дата звернення 08.11.2023).

10. Шишкова Н.Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2019. №.3. С. 146-159. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evngu_2019_3_18 (дата звернення 08.11.2023).

11. EU trade in agricultural products hit €424.7 billion. Eurostat URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230503-1#:~:text=In%202022%2C%20the%20value%20of,surplus%20of%20%E2%82%AC33.5%20billion>. (дата звернення 08.11.2023).

12. Software for Maize Starch Plant. Welfare Infotech URL: <https://www.welfareinfotech.com/solutions> (дата звернення 02.11.2023).

References:

1. Afanasyeva, I. (2021). Informatsiina systema upravlinskoho obliku v umovakh didzhitalizatsii ekonomiky [Information system of managerial accounting in the conditions of digitalization of the economy]. *Zbirnyk naukovykh prats DUiIT* [Collection of scientific works of DUET]. vol. 49, pp. 32-41. Available at: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/3/3> (accessed November 08, 2023).
2. Butinets, F. F. (2010). "Bukhhaltercky finansomovy oblik: pidruchnyk" [Accounting and financial reporting: a textbook]. Zhytomyr: PP «Ruta», 726 p. (in Ukrainian)
3. Valovyi vnutrishnii produkt (u seredn'okvartal'nykh tsinakh bazovoho 2016 roku, mln. UAH). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [Gross domestic product (at average quarterly prices of the base 2016, UAH million). State Statistics Service of Ukraine]. Available at: https://ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/nr/nr_scb16_2017_2020_u.htm (accessed November 07, 2023).

4. Vasilyeva, K. G. (2014). Orhanizatsiya obliku vyrobnychych zapasiv z vykorystanniam avtomatyzovanykh informatsiinykh tekhnolohii [Organization of accounting for production inventories using automated information technologies]. *Development Management*, vol. 9, pp. 47-49.
5. Ivakhnenkov, S.V. (2008). Informatsiini tekhnolohii v orhanizatsii bukhhalterskoho obliku ta audytu: navchalnyi posibnyk [Information technologies in the organization of accounting and audit: educational manual]. Kyiv: Znanie-Pre. 343 p. (in Ukrainian)
6. Lovska, I. D. (2014). Orhanizatsiya ta vedennya obliku vyrobnychych zapasiv v informatsiynomu seredovyschi. [Organization and conduct of accounting for production inventories in an information environment]. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, vol. 1(22), pp. 194–200. Available at: [https://doi.org/10.26642/pbo-2012-1\(22\)-194-200](https://doi.org/10.26642/pbo-2012-1(22)-194-200) (accessed November 08, 2023).
7. Ponomareva, T., & Matyushko, M. (2021). Analiz programnykh produktiv, yaki vykorystovuyutsya dlya avtomatyzatsiyi bukhhalterskoho obliku sub"yektamy pidpryyemnytskoyi diyalnosti. [Analysis of software products used for automation of accounting by entities]. *Social Economy*, vol. 62, pp. 148–155. Available at: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-62-14> (accessed November 02, 2023).
8. Rapinets, V. I. (2007). Oblik virobnichykh zapasiv z vikoristannyam informatsiinykh tekhnologiy. [Accounting for production inventories using information technologies]. *Stvorenniya intelektual'noi sistemi obliku dlya ekonomiki Ukrayini – 2007* : Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya. (Ternopil, November 21st - 22nd, 2007). Ternopil., pp. 502-504. (in Ukrainian)
9. Sugak, O., & Kornienko, B. (2022). Intehrovani informatsiyni systemy v Ukrayini. [Integrated information systems in Ukraine]. *Scientific Collection «InterConf»*, vol. 112, pp. 347–356. (in Ukrainian) Available at: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/709> (accessed November 08, 2023).
10. Shyshkova, N.L. (2019). Perspektyvy IT-modernizatsii bukhhalterskoho obliku: aktualizatsiia teorii i praktyky. [Prospects of IT modernization of accounting: updating

theory and practice]. Economic Bulletin of the National Mining University, vol. 3, pp. 146-159. (in Ukrainian) Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evngu_2019_3_18 (accessed November 08, 2023).

11. EU trade in agricultural products hit €424.7 billion. Eurostat. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230503-1#:~:text=In%202022%2C%20the%20value%20of,surplus%20of%20€33.5%20billion.> (accessed November 08, 2023).

12. Software for Maize Starch Plant. Welfare Infotech. Available at: <https://www.welfareinfotech.com/solutions> (accessed November 02, 2023).